

03 | Maj 2015
Årgang 151

budskabet

FORDYBELSE | ANALYSE | INSPIRATION

Tema | Livs- og troshjælp

Teologisk refleksion i sjælesorg, ja tak!
Gud møder børn gennem uperfekte voksne
From eller fri

ISSN 0901-4802

www.budskabet.dk

Budskabet udkommer seks gange om året.

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke nødvendigvis redaktionens synspunkter, men redaktionen er ved deres optagelse ansvarlig for, at holdninger og synspunkter må kunne rummes inden for det, som Luthersk Mission (LM) står for.

Eftertryk og citering er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Layout Amalie Puggaard Poulsen

Tryk Øko-Tryk

Pris Abonnement: 275 kr. Unge under 30 år: 160 kr.

Udgiver og ekspedition

Luthersk Mission (LM)

Industrivænget 40, 3400 Hillerød

tlf. 4820 7660

d1m@d1m.dk

www.d1m.dk

Redaktør

Ole Solgaard, Enggårdsvej 39, Kragelund, 8723 Løsning
tlf. 2327 1253, os@d1m.dk

Redaktionsudvalg

Alex Dahl Karlsen, cand.scient.pol., Tarm

Henning Haahr Andersen, professor i matematik, Aarhus

Inge Bøgel Lassen, lærer, Aalborg

Per Westh Jensen, stud.theol. og ungdomskonsulent, Kbh.

Ruth Vatne Rasmussen, hjemmegående, Silkeborg

INDHOLD

LEDER

- 02 FORBLIV-SOM-DU-ER-HOLDNINGEN
UDFORDRES
Ole Solgaard

TEMA

- 04 TRE KONKRETE VINKLER
PÅ SJÆLESORG
Børge Haahr Andersen
- 08 TEOLOGISK REFLEKSION I
SJÆLESORG, JA TAK!
Dan Månsson
- 12 LIVS- OG TROSHJÆLP TIL
HELE MENNESKER
Ole Solgaard

HORISONT

- 16 LEDELSE – BACK TO BASICS
17 FARVEL TIL KERNEFAMILIEN

FOR TROEN

- 18 FROM ELLER FRI
Henrik Nymann Eriksen
- 22 STOREBROR
Karl Yri
- 24 ANDAGT: DET HELE LEGEME
Pernille Vig Kaarsholm

ANDRE ARTIKLER

- 25 KIRKEN TRÆNGER TIL EN
NY REFORMATION
Tullian Tchividjian
- 29 GUD MØDER BØRN GENNEM
UPERFEKTE VOKSNE
Henrik Laursen

BØGER

- 33 JEG ER – I ER
34 DE TO SKAL VÆRE ETT
36 I FRAFALDETS TID

TEMA | Livs- og troshjælp

I de seneste årtiers sjælesorg har psykologien har vundet stor indpas. Samtidig har erkendelsen af, at vi i alle ting har med Gud at gøre, haft trange kår.

Med dette temanummer vil vi gerne opmuntre til at hente hjælp i Guds ord og den klassiske sjælesorg. Samtidig anerkender vi

det gavnlige i almenmenneskelig og psykologisk forståelse. Sjælesorg må være såvel troshjælp som livshjælp.

Hvilken hjælp og rådgivning er der brug for i dag? Vi præsenterer her forskellige sjælesørgeres bud på det – til refleksion, inspiration og evt. modspil.

LEADER

FORBLIV-SOM-DU-ER-HOLDNINGEN UDFORDRES

AF OLE SOLGAARD

.....

"Intet andet end Jesus betyder noget," understreger forkynderen. Der synges "mit liv drejer sig om dig" (Jesus) eller "o, hvor tomt er alt i denne verden". Men i kaffe-pausen drejer alting sig om rentændringer, fodboldresultater, haveskitser, helbred eller ferie. En slående kontrast.

Den parodi på kulturen i missionshuset lader vi lige stå – uden at tage stilling til, om situationen er komisk, naturlig sund eller forkastelig.

Tendens skaber modreaktion

Tidligere var ikke mindst Luthersk Mission (LM) formidler af et frisættende evangelium. Mennesker, der anfægtedes over deres

manglende tro og helliggørelse, kunne her høre: "Kom, som du er; ikke som du burde være. Jesus er en fuldkommen frelser for ufuldkomne. Ingen betingelser og forudsætninger."

Den evangeliebetoning fik hjerterne til at ånde frit og satte fødderne i aktiv tjeneste.

Men i dag er det for mange en selvfølgelighed, at vi ikke skal gøre noget for at være kristne. Resultatet bliver derfor nogle gange, at forkyndelsen af "kom, som du er" opfattes som "forbliv, som du er" (jf. blog-indlægget *Fra 'kom som du er' til 'bli som du er'* af Endre Stenes på forendring.com). Dermed kan man roligt fortsætte med at leve sit liv, som man plejer at gøre.

I hvert fald ser det ud til, at en del ikke længere hverken hører det frisættende evangelium som noget, der reelt sætter fri

eller motiverer til et helligt liv i tjeneste. I stedet går man jævnt tilfreds fra mødet uden trang til at lade budskabet få konsekvenser, jf. den indledende parodi.

Det oprindelige fokus på det ubetingede evangelium var yderst frugtbar. Men med tiden blev fokuseringen måske så ensidig, at den fik noget livløst og skematisk over sig.

Nogle (især unge) reagerer med rette imod den tendens. De oplever, at man luller i søvn, eller at ukristelig livsstil bagatelliseres med henvisning til vores syndige natur og faren for gerningsretfærdighed. De savner et klart kald til omvendelse og til radikal efterfølgelse af Jesus. De ønsker at se mere kristen handling end mange fine ord.

Og den længsel imødekommes så i miljøer, der ikke går så højt op i luthersk lærebevidsthed. Her betoner man måske mere

Ole Solgaard; Nogle – især unge – savner et klart kald til omvendelse og til radikal efterfølgelse af Jesus

det at være discipel hos Jesus, og at det indebærer konkrete livsændringer. Man har fået nok af at lytte til det kendte evangelium. Det afgørende er at "leve evangeliet ud", siges det.

Evangelisk inspiration til forandring

Hvordan bør vi forholde os til den situation eller udvikling? Jeg vil forsøge at pege på nogle elementer:

For det første må vi hver især lade os udfordre: Er det sådan, at jeg med min egen livspraksis – som forkynder eller tilhører – medvirker til, at andre hverken berøres eller flyttes af det forkyndte? Man "lytter" jo som regel mere til det, der praktiseres, end til det, der siges. Kastes mine "store" ord om evangeliet til jorden af, at min praksis hverken udtrykker behov for eller lydighed mod evangeliet?

For det andet har vi brug for noget evangeliefokuseret inspiration til livsforandring. Vi kan have "blinde vinkler" i vores tradition, hvor andre måske kan hjælpe os til at få øjnene op for de bibelske og evangeliske sider, vi har overset.

Konkret vil jeg anbefale studiebogen *Med evangeliet i centrum* af Tim Chester og Steve Timmis (Lohse, 2013), der udfordrer og inspirerer til at lade evangeliet få konkrete

konsekvenser.

For det tredje behøver vi dog grundlæggende ikke "løbe over åen efter vand", for vi har en værdifuld kilde i vores egen tradition. Hverken Luther eller Rosenius lagde op til, at vi skal forblive, som vi er. Også de havde fokus på evangeliets nyskabende og forvandlende kraft.

Eksempelvis hjælper de os til fordybelse i den vigtige bibelske tråd om Kristus som brudgommen og de troende som brud. Temaet, der måske har været underbetonet de seneste år, kalder os til et nært livsfællesskab med Jesus og et farvel til afguderne, der vil ødelægge kærlighedsforholdet til Jesus.

For Luther er synd og nåde ikke kun principielle begreber, men forbundet med det konkrete hverdagsliv, hvor troen indøves. Derfor har han overraskende meget at sige om efterfølgelse, lydighed og den livslange kamp mod selvoptagetheden – baseret på den totalt uforskyldte frelse.

Evangeliet handler om, hvad Jesus *har* gjort – *for* mig. Det må igen og igen hvikses eller råbes ind i mit hjerte, uanset tid og kultur. Potentialet deri er stadig livskraftigt.

Derimod er modeord som "at leve evangeliet ud" en ufrugtbar sammenblanding af lov og evangelium, der fører seriøse

kristne ind i en blindgyde. Evangeliet er aldrig noget, *jeg* praktiserer – for så er det meget mangelfuldt. Evangeliet er noget, en anden har gjort fuldstændigt. Og ja, *dette* evangelium har en kraft i sig, som *jeg* har fået del i – og det har konsekvenser for min livsførelse.

For det fjerde, men ikke mindst, må vi med fornyet appetit gå til Guds ord. Vi skal ikke sortere det fra, der ikke lige passer ind i vores skemaer, eller som udfordrer vores magelighed rigeligt.

Når Ordet understreger det befriende helliggørelses-evangelium, at vi allerede har alt i Jesus – også til vækst og helliggørelse – så stopper det ikke dér, men siger: "Sæt netop derfor al iver ind på ..." (2 Pet 1, 3ff).

Hvis fortællelsen af denne evangeliske opfølgning er blevet mønsteret, er det ikke så sært, at mange slår sig til ro i deres selvtilfredse liv.

Alt i alt: Det er sundt med en reaktion mod den forkyndelse og praksis, der lader mennesker "forblive, som de er". Løsningen er ikke at søge den inspiration, der i virkeligheden fører til opslidende religiøst stræb. I stedet må vi med fornyet frimodighed øse af de kilder, der gør os optaget af evangeliet om Jesus, og som skaber vækst og forandring i vores liv med hinanden i 2015. Må Gud forbarme sig over os!

TEMA

Tre konkrete vinkler på sjælesorg

AF BØRGE HAAHR ANDERSEN

Menneskers eksistentielle problemstillinger er vidt forskellige. Gennem tre ret forskellige eksempler vil du i denne artikel få et lille indblik i, hvad praktisk sjælesorg kan indebære

Sjælesorg kan være at besværliggøre livet

Jeg husker en samtale på en menighedslejr for nogle år siden. En af deltagerne havde inviteret en nykristen dansker. En gennemsekulariseret pige, som jeg i denne artikel kalder Pia (De to første eksempler i artiklen er anonymiseret). Via en række samtaler med en veninde var hun kommet til tro på Jesus og var blevet en del af det kristne fæl-

lesskab.

Der var en friskhed og glæde i hendes troserfaring. Men hun havde nogle voldsomme problemer med sin familie, som var mistroiske over for hendes nye interesse.

Det havde ramt hende med stor voldsomhed, at uden tro på Jesus var et menneske evig fortabt. Det værste var, at hendes far var død for flere år siden, og han havde aldrig skænket Jesus en tanke. Hendes søster havde kun overbærende smil tilovers for hendes tro. Pia havde tigget og plaget søsteren om at begynde at tro på Jesus, og gjort det så eftertrykkeligt, at søsteren, måske for husfredens skyld, havde lovet hende at bede en bøn til Jesus, hvis hun fik en fornemmelse af, at nu skulle hun dø.

Vi talte længe sammen. Jeg prøvede at forklare hende, at der var et ansvar, hun måtte lægge over på Guds søn. Det er ham, der skal dømmes levende og døde. Ansvar for dommen er fjernet fra vores skuldre. Men kan jeg ikke bede for min far med tilbagevirkende kraft? spurgte hun. Nej, du kan overlade din far til Jesus, hvis dom er mere kærlig og mere retfærdig end nogen jordisk domstol.

Så var der søsteren. Ja, hvad skulle jeg sige? Jo, du må omsætte al din energi og bekymring for din søster til forbøn om, at hun må få troen på Jesus. Nu må du fortælle hende om, hvad Jesus er kommet til at betyde for dig, men du skal ikke tage ansvaret fra din søster. Du må respektere hende,

Ordløs hjælp; Sund sjælesorg kan være at vente og bede, men ikke tale, fordi ord ikke længere kan trænge ind

når hun siger nej til at høre om alt det, der fylder dit liv lige nu. Så må du gennem en samlet pakke af forbøn, godhed og samtaler forsøge at åbne hende for det, som Jesus står for.

Samtalen med Pia bragte mig i kontakt med et åbent sår i mit eget sind. Jeg fortrænger det en stor del af tiden, men det lurer altid et sted i min bevidsthed. Byrden over de mennesker i min familie og omgangskreds, som lever uden Gud og dermed uden håb.

Jeg ville så gerne kunne have sagt til Pia, at hun bekymrede sig uden grund. Men jeg var klar over, at hendes store og friske smerte var født ud af selve troens møde med Jesu ord. Gud har ladet hende og mig smage en lille del af den smerte, der fik ham til at ofre sin egen søn. Som når Jesus udbryder: "Jerusalem, Jerusalem, vidste du blot, hvad der tjener til din fred" (Luk 13,34; 19,42). Eller Paulus, når han med tårer siger: "Mange lever som fjender af Kristi kors. De ender i fortabelse" (Fil 3,18f).

Kristen sjælesorg defineres i dag ofte så bredt, at stort set al menneskelig, relationel og åndelig hjælp kaldes sjælesorg. Derfor vil jeg gerne begynde at sige det vigtigste først: Kristen sjælesorg er primært at hjælpe mennesker på troens vej, at støtte mod

fald og frafald, og at følge den troende på vandringsen sammen med den korsfæstede og opstandne, indtil målet er nået.

Og det at give sjælesørgerisk hjælp indebærer indimellem, at man påfører mennesker problemer og smerter, som de ikke havde før. Som nu Pia. I min optik havde hendes kristne veninde udøvet ægte sjælesorg ved at fortælle hende om Jesus. Men det medførte en konflikt med hendes familie, og en indre disharmoni, fordi hun havde fået øjnene åbnet for menneskers evige nød. Uden troen på Jesus ville hun ikke have bekymret sig for sin fars og søsters evige ve og vel.

Sjælesorg kan være symptombehandling

Netop for at kunne fastholde sjælesorgens primære fokus – at hjælpe mennesker til fred med Gud – er det vigtigt for sjælesørgeren at have menneskekundskab og indsigt i psykiske lidelser. Som nu den unge mand – lad os kalde ham Per – der bankede på døren og ønskede en samtale.

Han var i åndelig krise, og jeg kunne næsten fornemme det i kroppen på ham. Han slog ikke til, hverken på sit arbejde eller i forhold til sin familie. I menigheden var man også frustreret over ham. Og mest af alt var

han skuffet over sig selv. Han havde i en årække levet et samvittighedsfuldt og disciplineret kristent liv. Men de sidste måneder og uger var det hele smuldret. Han kunne ikke sove om natten. Han kunne ikke koncentrere sig om de helt enkle ting. En dyne af sløvhed og ugidelighed var ved at overmande ham. "Jeg ved ikke, om jeg magter at være kristen mere," sagde han med en tomhed i blikket, som gjorde indtryk.

Jeg havde en længere samtale med ham. Ikke så meget om åndelige ting, men om hans arbejdsliv, helbred og hverdag. Jeg havde nemlig fået en mistanke ved at lytte til ham. Senere bekræftede en læge denne mistanke. Per var ved at gå ned med den folkesygdom, som hedder stress. Ikke at forveksle med de perioder i mit eget liv, hvor jeg har for mange bolde i luften. Men den langvarige overbelastning, der kan resultere i udbrændthed, og som kan blive kronisk.

For mig var sund sjælesorg i denne situation at sende ham videre til lægen og terapeuten. Der var ganske vist en åndelig dimension i hans lidelse. Han havde også brug for sjælesorg, men det var til at behandle nogle åndelige følgesygdomme af det, der var problemet, nemlig stress og udbrændthed.

Han måtte have hjælp til at parkere alle ord i Bibelen, der stod i bydemåde, indtil kroppen og sindet var et andet sted. Men først og fremmest havde han brug for professionel hjælp til at få brudt det handlingsmønster, der var ved at nedbryde hans helbred.

FOTO: SXC.HU

Han havde brug for alle de ord i Bibelen, som handler om at hvile og modtage. Han måtte have hjælp til at parkere alle ord i Bibelen, der stod i bydemåde, indtil kroppen og sindet var et andet sted. Men først og fremmest havde han brug for professionel hjælp til at få brudt det handlingsmønster, der var ved at nedbryde hans helbred.

Sjælesorg kan være at vente på Guds time

Den næste vil jeg ikke kalde andet end det, han hedder, nemlig Mikkel (min søn). Han har selv fortalt sin historie til KFS' tidsskrift *Til Tro*, nr. 1 2015, i artiklen *Stue 114*.

Mikkel var en glad og harmonisk ung mand, som efter endt studentereksamen levede et aktivt ungdomsliv med et væld af interesser. Efter en begravelse af en tidlige-

re skolekammerat fik han det pludselig dårligt. Hjertebanken, svedeture, dødsangst og fortvivlelse og et helt ukontrolleret tankemylder i hovedet. Efter nogle dage sammen med bekymrede søskende og forældre gik det gradvist over, men tre uger efter kom det endnu mere voldsomt tilbage.

Fjerde bølge var så voldsom, at han forsvandt ind i en verden, hvor vi ikke kunne nå ham. Han blev indlagt på Bispebjerg Hospital, stue 114, hvor han havde det ubeskriveligt dårligt. Det er næsten tre år siden. Men stadig kan jeg mærke et sug i maven, når jeg cykler forbi hospitalet og skimter den bygning, hvor stue 114 ligger.

På dette tidspunkt vidste vi blot, at han var psykisk syg. Fagpersoner havde nævnt en række mulige diagnoser fra ungdomskrise, depression, skizofreni til bipolar

lidelse (maniodepressiv). Nogle diagnoser var forbigående og kunne helbredes. Andre var kroniske. I halvandet år kæmpede Mikkel med et indre mørke og et tankemylder, som 1-2 uger pr. måned sugede ham ind i en smerte og en hjælpeløshed, som rev og sled i forældre- og søskendegenet, indtil vi var helt hudløse i sjæl og krop.

Efter ni måneder fik Mikkel stillet en diagnose: Bipolar lidelse, som kan være mange ting, men for hans vedkommende var en blandingstilstand, hvor han havde hjerneaktiviteterne fra en mani og et stemningsleje fra en depression på samme tid, og som er en ubeskrivelig pinefuld form. Endnu ni lange måneder senere begyndte medicinen og den øvrige behandling at virke, og det har, for at gøre en lang historie kort, gjort, at vi har fået vores "gamle" Mikkel tilbage;

Børge Haahr Andersen, f. 1956
Rektor på Dansk Bibel-Institut

den glade og kreative dreng, vi kender fra de første 21 år af hans liv. Eller rettere: En modnet og langt mere livserfaren dreng end før.

En del af Mikkel's krise var åndelig. Han har senere beskrevet det med følgende ord: *"Hvor var Gud i alt det her? Hvorfor havde han forladt mig? Hvorfor havde han ikke passet på mig? Så han bare passivt til, mens jeg skulle til den ene undersøgelse efter den anden, få stillet de samme opslidende spørgsmål og slugt piller, der slog så hårdt, at jeg sov 14 timer om dagen og i de vågne rendte rundt som en anden zombie? Var Gud bare et symptom på lige fod med mine skyldsbetonede vrangforestillinger? Var min tro på Gud grunden til, at jeg var havnet på dette sindsygehospital? ... På den lille hvide stue var det så svært at tro, at jeg for en stund gav op. Jeg følte ingenting, forstod ingenting, så jeg endte med at give slip."*

I situationen havde han ikke overskud til at formulere disse tanker. Vi andre fik bare glimtvis et indblik i hans menneskelige og åndelige fortvivlelse. Men vi var klar over, at alle holdepunkter i hans liv var opsuget af sindets mørke. Vi andre havde stadig troen på Guds ords iboende magt. Men hvad stiller vi op med et menneske, som er havnet i et mørke, hvor ord ikke længere kan nå ind?

Jo, vi kunne være hos ham, så han ikke var alene. Senere hjælpe ham med en række lavpraktiske ting. Og så kunne vi bede. Vi lagde hele vores sjæl i bønner om Guds indgreb. Andre gange havde vi ikke ord tilbage, og vores bøn var bare et ordløst skrig om hjælp. Langsomt, alt for langsomt begyndte vi at ane en bedring. Gud sendte – om end lidt sent i forløbet – nogle gode og dygtige læger på hans vej, og det blev den menneskelige årsag til, at den psykiske lidelse mistede sin magt.

Det blev en enkel og dyb sang om den nye Jord, der efter flere måneders mørke for Mikkel blev et lille lys og den første brik i en lang åndelig og menneskelig helbredelsesproces. Det kunne have været andre dele af Skriften.

Gud har talt mange gange og på mange måder i de bibelske skrifter. En del af Guds tale er specialforplejning til dem, der er fanget af psykiske lidelser. Men sund sjælesorg kan altså være at vente. Vente og bede. Men ikke tale, fordi ord ikke længere kan trænge ind. Der er ikke flere ord. Der er ikke flere tårer. Der er ikke andet at gøre end at vente på Gud.

Sjælesorg over for sjælesørgeren

I ventetiden havde jeg selv som pårørende

brug for det brede spektrum af trøst, der er i Guds ord. Håbet om den verden, hvor bipolar lidelse står på listen over ord, der ikke mere findes. De bibelske klagesange med deres hudløse ærlighed i formuleringen af tvivl, smerte og utålmodighed. Trøsten i, at Jesus blev vores bror.

Og – ikke mindst – den bibelske tanke, som vi med et gammelt ord kalder Guds forsyn. Midt i Guds uforståelige ageren skete der ikke min søn eller min familie noget, som ikke var villet og styret af Gud. Uanset hvor ondt og uforståeligt, jeg oplevede det, var jeg og vi i Guds hånd og varetægt.

Også Salmebogens mange gode og dybe salmer om Guds forsyn og hjælp i nøden var en daglig medicin. Der er salmer, jeg stadig ikke kan synge, uden at jeg får en klump i halsen, fordi de fik en særlig betydning, da mit liv i en periode var sat på pause.

Opsummering

De tre sjælesorgs-eksempler viser på meget forskellig vis, at menneskers åndelige og evige nød er uløseligt sammenvævet med deres menneskelige, relationelle og psykiske nød. En sjælesørger må derfor både være god til at læse og forstå Bibelen og god til at "læse" og forstå de mennesker, han eller hun møder på sin vej.

TEMA

Teologisk refleksion i sjælesorg, ja tak!

AF DAN MÅNSSON

Hvad er sjælesorg egentlig? Hvordan har forståelsen og udfoldelsen af sjælesorgen generelt udviklet sig de senere år? Hvordan er forholdet mellem sjælesorg og terapi? Og hvilke udfordringer står sjælesørgere med?

Tidligere forbandt man den sjælesørgerske evne til at lytte og hjælpe med det at være præst eller forkynder. Mennesker gik til samtale hos præsten eller forkynderen (specielt i forbindelse med lejre, bibelcamping og møderækker).

Tre bevægelser

De sidste 30 år er denne praksis i nogen måde ændret. Vi har oplevet tre bevægelser på den sjælesørgerske front:

For det første er 'samtaletilbuddet' blevet udvidet betragteligt. I samfundet har der været en øget interesse for psykisk helse. Masser af populærvidenskabelige bøger om psykologi og selvhjælpsbøger har set dagens lys. Tilbud om uddannelser fra forskellige terapeutiske skoler har ført til markant stigning i terapeutiske udbud.

Også for kristne i de mere konservative miljøer, som traditionelt forstod sjælesorgen som en vejledende samtale over en åben Bibel, et skriftemål eller en bøn om Guds tilgivelse og indgriben i en vanskelig situation, blev den psykologiske bevidsthed i samfundet en kilde til inspiration. Flere kristne begyndte at interessere sig for psykologi og terapi.

I dag tilbyder flere kristne psykologer og terapeuter god og sund terapi; de dækker

så at sige en stor del af kristnes behov for en samtalepartner, når livet gør ondt.

For det andet er præsters og forkynderes autoritet i kirke og missionshus også under forandring. En præst eller forkynder er ikke længere reelt sjælesørg i kraft af ordination eller kaldelse. Konfidenter¹ er blevet mere kritiske. De stiller kompetencekrav. Det betyder, at hjælpen skal opleves virksom. Det er ikke nok, at det er præsten eller prædikanten, som sidder i den anden stol.

For det tredje er der sket en væsentlig ændring i de temaer eller problemstillinger, der søges hjælp til. Det er ikke så ofte spørgsmål om frelsesvished og synd mod Helligånden, der giver konfidenter søvnløse nætter og ødelægger sjælen. Det er derimod selvværdet, samlivsproblemer og skilsmis-

Tendens; En del sjælesørgere har mistet blikket for Guds nærvær i al menneskelig livserfaring og mangler ord for at formulere det

se, abort, krænkelser, depression, familiestridigheder, sorg, stress og sygdom.

Et møde mellem to

Inden jeg forsøger at vurdere den udvikling, skal vi lige have nogle definitioner og afgrænsninger på plads.

Hvad enten sjælesorgen finder sted ved køkkenbordet, under prædikestolen eller i samtalerummet, kan det forunderlige ske, at et ituslået liv, en krænket sjæl, et sorgfyldt menneske smager på nåden, berøres af Guds kærlighed eller får et fornyet håb. Det er sjælesorg!

Professor Leif Gunnar Engedal har formuleret sjælesorgens mål som "et møde mellem Guds hjerte og menneskets sjæl".² Og sjælesorg er et møde mellem to mennesker, en sjælesørger og en konfident. Sjælesorgens egenart er en dialog, hvor sjælesørgeren både skal evne at tolke Gud og konfidenten. Konfidenten er i dialog med både Gud og sjælesørger.

Konfidenten kan i nogle tilfælde være et par, som søger hjælp til deres relation. Man kan også tale om sjælesørgerisk forkyndelse, og da er konfidenten en menighed. Men jeg vælger i det følgende at tale om den traditionelle sjælesorgssamtale mellem to mennesker i fortrolighedens rum.

Konfidenten opsøger sjælesørgeren, fordi vedkommende har tillid til sjælesørgerens evne til at lytte og hjælpe. Sjælesørgeren må lytte på en sådan måde, at konfidenten får frimodighed til at træffe valg, (gen)ser Guds spor og griber de meningsgivende håb.

Omsorg for sjælen

Ordet *sjælesorg* betyder: omsorg for sjælen. Men hvad er menneskets sjæl så? Det er hele mennesket!

Jesus, den ypperste sjælesørger, mødte mennesker. Han mødte aldrig kun menneskets ånd for at hjælpe det åndelige liv. Han mødte menneskekroppen, der skreg på helbredelse. Han mødte *psykisk* mindreværd, vrede og fortvivlelse med empati. Han så menneskers åndelige anfægtelse og hovmod og skabte tro og tilbedelse. Hele mennesket var genstand for hans omsorg.

I sjælesorgen møder vi hele mennesket. Ikke kun delvist. Hvis en læge ved morgenkonferencen taler om "den nye nyre" nede på stue 17, så skrider det til himlen af umenneskelighed. For den nye nyre på stue 17 er blot en del af Erik Svendsen. Og sagen er jo, at den nye nyres velbefindende er helt afhængigt af resten af Erik Svendsens velbefindende.

Det kan godt være, at konfidenten bruger

de første 2-3 timers samtaler på at fortælle om en ægtefælle med tydeligt manipulerende evner. Som sjælesørger kan jeg blive ganske vred og foragtende over for ægtefællen, få medlidenhed med konfidenten og forsøge at lirke en løsning igennem. Det kalder på en del indsigt at forholde sig til andres livserfaring og egne følelser.

Undervejs tænker jeg måske: Hvorfor valgte hun at tale med mig? Jeg er jo ikke psykolog, men sjælesørger. Men som hun sidder dér i stolen og fortæller om det hjemlige fængsel, hun i årtier har levet i, så bemærker jeg, hvor træt hun ser ud. Hendes mimik er udtryksløs og trist, og stemmen er forsagt.

Og så siger hun midt i fjerde samtale: "Jeg har bedt og bedt Gud om, at min mand måtte forandre sig, men det er kun blevet værre med årene. Jeg tror ikke, jeg klarer det mere! Men ingen vil tro på mig i missionshuset, for dér er han altid så venlig og tjenstvillig."

Den åndelige smerte og fortvivlelse hørte med til billedet af det hele menneske! Sjælesørgerens fornemste opgave er at lytte til hele mennesket. Fristelsen er for hurtigt at gøre sig meninger om konfidenten og servere løsninger, konfidenten ikke har bedt om.

Triolog; Sjælesorg er samtale mellem konfident, sjælesørger og Gud

Konfidenter søger sjælesorg, fordi de søger en ny tolkning af deres livs- og troshistorie³. Den omtalte kvinde fortæller om sit vanskelige ægteskab med megen smerte og frygt, mange ondskabsfulde ord, løgne og nedvurdering. Hun har ondt af sin mand, for hun holder af ham. Hun er blevet hos ham for børnenes skyld. Hun tror på Gud, hun kommer i den kristne forsamling. Hendes tro og liv falder fra hinanden. Gud synes fraværende, og håbet om forandring – om Guds hjælp – svinder.

Hvis denne kvinde bliver mødt med indlevelse, får hun frimodighed til at tale sandt om livet trods skammen. Og i det gunstige øjeblik – i Guds time – kan et godt bibelord blive et løsensord, som både kan give mening og retning for hende.

Men opleves medlidenheden ikke som indlevelse, får det den modsatte effekt. I den situation kan selv et sandt og godt bibelord om Guds hjælp opleves som et svigt, som endnu et overgreb, som Guds dom.

Sjælesorg og terapi

Hele mennesker søger tros- og livshjælp. Smerten er sjældent isoleret til kun det åndelige, sociale, kropslige eller psykiske. Derfor er det bl.a. relevant at overveje, hvordan forholdet er mellem sjælesorg og terapi.

Terapien har sit ståsted i psykologien, som bidrager med indsigt i, tolkning af og sprog for menneskers personlighed, oplevelser (tanker og følelser), reaktioner og adfærd. Terapien sigter mod at ændre klientens tænkning eller adfærd. Der findes flere forskellige terapeutiske retninger, hvis metoder er noget forskellige, hvor samtale er fællesnævneren, mens brug af drømme, hypnose, adfærdstræning, kreativ udfoldelse mm. vil være forskellige arbejdsformer.

I terapien kan der også tales om klientens trospraksis og åndelige erfaringer. Her vil terapeuten have fokus på, hvad denne tro gør ved klienten, men vil ikke udtale sig om, hvorvidt der er en Gud.

Sjælesorgen har sit fundament i teologien, som bidrager med tro på Guds nærvær, et bibelsk menneskesyn og et sprog for åndelig erfaring. Sjælesorg er samtale, en triolog mellem konfident, sjælesørger og Gud. Uanset temaet for samtalen er Gud er en del af temaet i sjælesorgens rum. Gud er en del af løsningen; Gud er den egentlige sjælesørger eller det tavse vidne til samtalen.

I sjælesorgen kan gøres brug af bibelsk stof, (for)bøn, absolution og velsignelse. Det, som konstituerer samtalen som sjælesorg, er den tredje samtalepartners signalede⁴ nærvær.

Aktuelle udfordringer

Jeg mener, at psykologien er nyttig til udforskning og forståelse af menneskesindet, både eget og andres. Derfor er det ingen skade til, at sjælesørgere tilegner sig psykologisk kundskab. For mig at se er psykologien ikke i sig selv problemet i nyere tids sjælesorgspraksis. Den kan være en nyttig hjælp i samtalen.

Problemet er snarere, at en del sjælesørgere har mistet blikket for Guds nærvær i al menneskelig livserfaring og mangler ord for at formulere det. Udfordringen er at lytte til Guds nærvær i konfidentens fortælling, evnen til at se Guds spor i det levede liv. At Gud synes tavs og almindeligvis virker i det skjulte betyder ikke, at Gud er fraværende.

Sjælesørgeren må altså i højere grad reflektere teologisk.⁵ Når sjælesorgen i perioder er blevet truet af eller fortrængt af terapeutiserende strømninger, skyldes det først og fremmest en svagt udviklet sjælesørgersk evne til at reflektere teologisk.

Owe Wikström skriver: "Om ikke sjælesorgen sker på baggrund af reflekteret teologisk virkelighedsopfattelse og menneskesyn, men ensidigt støtter sig til psykologiserende modeller, risikerer den at sekulariseres indefra"⁶.

En anden væsentlig og tilbagevendende

Dan K. Månsson, f. 1963
Cand.theol. og sjælesørger
Fritidsprædikant i LM

FOTO: PUGGAARD

Begejstringen over psykologiens indsigter har betydet, at nogle sjælesørgere har forsømt at arbejde med, hvordan Bibelen og sjælesorgens øvrige redskaber bruges på en sund, vis og indlevende måde.

udfordring for enhver sjælesørger er dens evne til at lytte tålmodigt og hengivent. Både at lytte til konfidenten og lytte til Gud. En sjælesørger er konfidentens advokat i mødet med Gud.

At lytte tålmodigt og hengivent til *konfidenten* handler om empati. Empati er indlevelse. At gøre sig fortrolig med det, konfidenten ser, føler og tror. Ikke bedreviddende, men nok merviddende. At opleve sig set, hørt og mødt er en forudsætning for følgeskab i liv og tro.

At lytte tålmodigt og hengivent til *Gud* er troens lydørhed over for Gud⁷. Det er en opmærksomhed på gudserfaringer i eget liv, fortrolighed med sjælesorgens midler og evne til at reflektere teologisk over konfidentens fortælling.

Forsømmelse og besindelse

Det kirkelige landskab har i årtier været mangfoldigt positioneret i spørgsmålet om brug af bibel og Freud i sjælesorgen. Det har vækkelsesbevægelsernes sjælesorgspraksis også været.

Bibelbrug har ikke som sådan været dømt ude. Men begejstringen over psykologiens indsigter og arbejdet med at tilegne sig disse har for nogle betydet en forsømmelse af arbejdet med sjælesorgens egenart.

Andre har ganske vist plæderet for sjælesorgens egenart og psykologiens begrænsning, men de har også forsømt at arbejde med, hvordan Bibelen og sjælesorgens øvrige redskaber bruges på en sund, vis og indlevende måde.

Sammenfattende kan man sige, at jeg ikke ønsker mig mindre psykologi i sjælesorgen, men i stedet mere teologisk refleksion og dertil matchende bibelbrug.

- 1 Betegner det menneske, der modtager hjælp hos en sjælesørger. Af *confides* (lat.)
- 2 *Guds hjerte og menneskets sjel. Momenter til analyse av sjælesorgens teologiske og dynamiske egenart i Tidsskrift for Sjelesorg 2/3 1994, s.123-148*
- 3 Eide, s.21
- 4 Italesat eller signaleret ved bibel, kors og andre symboler i samtalerummet.
- 5 To nyere bidrag til besindelse på teologisk refleksion: Tor Johan S. Grevbos bog *Guds masker i sjælesorgen* (Luther Forlag, 2013) og Øyvind M. Eides *Forståelse og fordykning. Perspektiver på den sjælesørgersamtalen* (Luther Forlag, 2014)
- 6 *Det blændende mørke*, Forlaget Anis, 2005 (2. udg.), s.197
- 7 Engedal, s.139

TEMA

Livs- og troshjælp til hele mennesker

Interview om praksis og tendenser i sjælesorgen

AF OLE SOLGAARD

.....

Kristne menneskers problemer har ofte både et åndeligt og et psykisk aspekt. Hvilken hjælp og rådgivning er der så egentlig behov for? Budskabet har spurgt tre personer med forskellig faglig baggrund om deres erfaring med at give livs- og troshjælp og deres holdning til trends i sjælesorgen.¹

For at få hul på emnet har vi bedt de tre sjælesørgere om at tage afsæt i en konkret person og problematik. Sagen og personen, Kathrine, er opdigtet:

Kathrine er aktiv i det kristne fællesskab. Hun læser i Bibelen og beder til Gud. Men hun er af og til i tvivl om, hvorvidt hun overhovedet har en reel kontakt med Gud.

Hun mærker ikke noget gudsnærvær. Og

hun er bange for, at hun er en hykler. I hvert fald er der meget i hendes trospraksis, der ikke er godt nok, synes hun. Hun har ikke de store spirituelle erfaringer. Og hun tør ikke være særlig tydelig med sin tro, når hun møder ikke-kristne.

Hun holder fast i Bibelens sandheder, men gad vide, om hun reelt tror i sit hjerte, når det ikke gør større forskel i hendes liv, tænker hun.

Forleden dag var der også en, der stillede kraftige spørgsmålstejn ved et forslag, hun fremlagde i lejrudvalget. Og ingen andre bakkede hende op. Hun følte sig utryk og usikker på, om der overhovedet var nogen, der brød sig om hende. Kun fem snakkede med hende ved kaffen; alle de (to) andre var optaget af deres eget – de så nok skævt til hende nu, tænkte hun.

Resten af ugen var hun deprimeret og irriteret. Og det var da egentlig også for dårligt, tænkte hun, for burde hun ikke bare føle sig fri og glad, hvis hun virkelig troede på Jesus?

Hvad er Kathrines behov?

Annette Bech Vad er landsleder for Foreningen Agape, der ønsker at give inspiration og hjælp til livet på kristen basis. Hun er uddannet sygeplejerske og har erfaring som sjælesørgere i kirkeligt regi, primært i Indre Mission. For hende er det afgørende at kunne møde og rumme Kathrine i den smerte, hun beskriver.

"Og så vil jeg sammen med hende undersøge hendes virkelighedsbillede. Hvordan ser hun på Gud, på sig selv og på omverdenen?"

"Sjælesorgen kan måske hjælpe Kathrine

Annette Bech Vad
Landsleder for
Foreningen Agape

Per Munch
Sognepræst

Maria Techow
Psykolog

til et mere nuanceret og sundt gudsbillede – at Gud elsker os ubetinget, og at han også er der, når vi føler noget andet, siger hun.

Per Munch, der er sognepræst i Nyker på Bornholm, har en lignende tilgang til Kathrine og siger:

"Først vil jeg hjælpe hende til et 'syrebad' i nåden. Jeg vil pege på, at Gud ikke bare tilgiver, men virkelig elsker og holder af Kathrine. Dernæst vil jeg tale med hende om selvværdsproblemer og almenmenneskelige refleksioner om at mistolke andres signaler."

Begge sjælesørgere vil også overveje at henvise Kathrine til en terapeut vedrørende det depressive mønster.

Maria Techow er psykolog og ansat på Center for Psykiatri og Eksistens. Desuden har hun erfaring som tidligere sjælesorgsleder og -konsulent i kirkeligt regi, f.eks. i Københavnerkirken. Hun er på linje med de

to foregående sjælesørgere og siger:

"Det er vigtigt først og fremmest at spørge godt ind, især til generelle tankemønstre. Det kunne måske tyde på, at Kathrine har mange tankemønstre, der fører til selvfordømmelse og depressive tanker. Hendes 'leveregel' kunne være, at intet hos hende er godt nok. Og hun føler, at hun skal levere og yde noget for at mærke Guds nærvær."

"Beskrivelsen tyder ikke på, at hun er en hykler, der ikke tror på Jesus. I så fald ville hun ikke søge Gud. Jeg vil derfor forsøge at hjælpe Kathrine til at spejle sine egne tanker med Guds nåde. For ellers fortsætter hun bare med at tolke alt selektivt ind i de negative tanker, hun har i forvejen," uddyber psykologen.

Det åndelige og psykiske er vævet sammen

For Annette Bech Vad er det generelt vig-

tigt, at man ikke for hurtigt i en samtale låser sig fast på, om problemet primært er åndeligt eller psykisk. For begge aspekter er ofte med. Det er de to andre sjælesørgere enige i. Mennesket er "et integreret hele".

Maria Techow nævner eksempelvis, at der kan være forskellige komponenter, der medvirker til tvivl. Uopgjort synd kan føre til tvivl. Søvnproblemer, depression eller OCD (en lidelse med tvangstanker, *red.*) kan også være udløsende faktorer. Endelig kan det også handle om, at der er sider af Bibelens budskab, man endnu ikke har hørt.

Udfordringen er så, at man hverken får åndeliggjort ting, der i virkeligheden er af psykisk karakter, eller at man psykologiserer de problematikker, der reelt er åndelige. Maria Techow har nogle bud på, hvordan man undgår det:

"For det første skal man være grundig med at spørge ind til, hvilket gudsbillede ➤

Maria Techow; Den værste fare er, at det hele bliver en mudret omgang, hvor hverken det åndelige eller psykologiske træder tydeligt frem i samtalen

konfidenten² har, og hvilke tankemønstre, der i øvrigt ligger bag. Man kan have nogle 'ørepropper', der forhindrer en i at tage evangeliet til sig. Det kan handle om generelle tilknytningsproblemer. Eller negative tankemønstre og forvrængninger, dvs. nogle skæve 'briller' eller 'filtre', som man tolker alting ud fra", siger psykologen.

"For det andet må man søge viden – også om det, man ikke kender så meget til. Den teologisk orienterede sjælesørger bør også kende noget til f.eks. depression og tvangstanker. Og den psykologisk orienterede sjælesørger bør også være godt inde i de teologiske aspekter, f.eks. om synd, nåde og frelsesvished."

"For det tredje skal man kende sin begrænsning – og dermed nogle gange henvise til hjælp hos andre. En kræftramt person vil jeg gerne lytte til, vise omsorg og række bibelsk trøst og hjælp, men samtidig vil jeg naturligvis også henvise til kræftspecialister," forklarer hun.

Løser evangeliet de psykiske problemer?

Den indledende case om Kathrine viser en kompleks problemstilling, der bl.a. omfatter andres (manglende) anerkendelse og hendes egen tilegnelse af evangeliet.

I forlængelse heraf er de tre sjælesørgere blevet bedt om at kommentere på et citat af den kendte præst og forfatter Timothy Keller fra New York, der her kobler evangelietillegnelsen og behovet for anerkendelse. Han siger:

"Det er, når jeg glemmer evangeliet, at jeg bliver afhængig af de andres anerkendelse."

Et par af de adspurgte mener, at der kan være noget rigtigt i udsagnet.

"Det er evangeliet, der mætter et menneske fuldt ud. Der er en frigørende hjælp i at pege på, hvor helende evangeliet er på alle områder," påpeger Maria Techow.

"Har jeg Jesus, har jeg i virkeligheden alt. Og jeg bliver mere sensitiv og selvoptaget, når jeg ikke har 'badet' mig i nåden. Evangeliet har også almenmenneskelig relevans," siger Per Munch.

Men begge har også væsentlige forbehold mod tankegangen i udsagnet:

"Mennesker er forskellige. Nogen har bare mere behov for opmærksomhed og anerkendelse end andre. Evangeliet ændrer ikke den situation over en nat. Den psykiske skade, der er sket i nogles liv, repareres ikke automatisk og øjeblikkeligt ved evangeliet," indvender sognepræsten. Han mener derfor ikke, Kellers udsagn kan bruges generelt.

Maria Techows indvending går i samme retning:

"Der er nogen, der ikke kan tage evangeliet til sig, fordi de har fået så store 'ørepropper' gennem deres opvækst, f.eks. gennem mobning, overgreb, misbrug eller manglende kærlighed. Så det interessante er måske at spørge, hvad der gør, at man 'glemmer' evangeliet," siger hun.

Hun tilføjer, at forkyndere generelt bør være opmærksom på, at tilhørerne reagerer forskelligt på det, der siges fra talerstolen. "Filtrene" gør, at man hører noget forskelligt. Og den samme åndelige kendsgerning kan opleves meget forskelligt og subjektivt af forskellige mennesketyper. Derfor må man være forsigtig med at forudsætte, at noget (bør) erfares på en bestemt måde – og være bevidst om, at forkynderens egne erfaringer ikke nødvendigvis genkendes af alle andre.

Annette Bech Vads indvending er ikke mindre:

"Sætningen kan meget let misforstås af sårbare mennesker, der hører den som en åndeliggørelse af noget psykologisk. Jeg er bange for, at man så konkluderer: Jeg kan ikke engang tro så meget på evangeliet, at jeg ikke længere er afhængig af de andres anerkendelse," advarer hun.

Ole Solgaard, f. 1969

Redaktør af *Budskabet* og journalist på *Tro & Mission*

Psykologiserende skævvridning

Den klassiske sjælesorg med bibel, bøn og samtale er lige så gammel som kirken. Men tilgangen til sjælesorg har ændret sig med tiden. Den psykologiske vinkel er blevet inddraget i sjælesorgen i forlængelse af den psykologiske videnskab i nyere tid. Balanceforholdet mellem de åndelige og de terapeutiske tilbud om livs- og troshjælp i kristen sammenhæng har dermed flyttet sig gennem årene.

Vi har spurgt de tre sjælesørgere om deres vurdering af udviklingen, og om, hvilken side der for tiden er mest behov for at fokusere på.

Per Munch vil helst ikke spille det åndelige og det terapeutiske ud mod hinanden. Han oplevede det selv som "en lise for sjælen", da den hverdagspsykologiske vinkel kom ind på det kristne bogmarked og i sjælesorgspraksis i 1980'erne.

Men han mener også, at der siden er sket en skævvridning, hvor det åndelige aspekt er blevet fordrevet. Den skævvridning ønsker han rettet op.

"Sjælesorg er ikke bare psykologi. Man er blevet tilbøjelig til ikke at ville tale om synd og skyld i dag; man forklarer det i stedet som noget forståeligt og naturligt. Og så bliver der hverken basis for syndserkendel-

se eller tilgivelse," siger sognepræsten.

Annette Bech Vad har også hæftet sig ved den tendens – og erkender Agapes rolle deri:

"Der er sket en psykologisering i Agape gennem årene. Sjælesorgen fylder mindre i dag, end da foreningen blev stiftet for snart 25 år siden. Dermed er der sket en skævvridning mellem terapi og sjælesorg, og det ønsker vi nu med flere tiltag at rette op på," udtaler Agapes landsleder.

"Sjælesørgere kan blive så fokuserede på den psykologiske del, at det bliver på bekostning af den åndelige del. Man er blevet lidt for neutrale og forstående i sjælesorgen og har glemt at gøre brug af sjælesorgens mandat og virkemidler. Nogle gange har mennesker brug for en opfordring til at få gjort op med synd og derigennem erfare Guds befriende tilgivelse," siger hun.

Hun understreger samtidig, at sjælesorg og terapi kan hver sit og må benytte sig af hver sine redskaber, og at Guds ord ikke aflyser behovet for psykologisk hjælp.

Sjælesørgerens blinde vinkler

For Maria Techow er det svært at svare på, om der er størst behov for fokus på den åndelige eller psykiske side i nutidens livs- og troshjælp. Og hun bemærker, at der nogle

gange kan være behov for et parløb mellem en sjælesørgere og en terapeut.

Men ellers pointerer hun, at sjælesørgere kan have hver sine tendenser og blinde vinkler.

"Det er vigtigt at være opmærksom på sine egne blinde vinkler, hvad enten de er på det åndelige eller psykologiske felt. Man kan meget let komme til ubevidst at presse sine egne vinkler og eksempler ind på andre. Men mennesker er forskellige. Derfor må man ikke forudsætte, at andre oplever ting på samme måde, som jeg selv gør."

"Den værste fare er, at det hele bliver en mudret omgang, hvor hverken det åndelige eller psykologiske træder tydeligt frem i samtalen. Det er vigtigt, at man som sjælesørgere ikke mister fodfæste i evangeliet og glemmer, hvem frelseren er," siger Maria Techow.

- 1 *Sjælesorg og livs- og troshjælp* bruges her i artiklen i flæng som synonyme begreber
- 2 Den, der modtager sjælesorg

HORISONT

Spalten, hvor redaktionens medlemmer vil forsøge at sætte aktuelle og principielle forhold ind i en større sammenhæng.

Spalten vil også indeholde passager fra den kirkelige debat og klip fra forskellige blade og aviser.

Ledelse – back to basics

De fleste har en mening om ledelse og ledere. Derfor er det blevet sådan, at svaret på ledelsens, medarbejdernes eller medlemmernes mange modsatrettede krav og drømme er strategipapirer og planer. Med sådanne ved hånden tror vi, at vi kan definere retningen på en i øvrigt ukendt og eventuelt skræmmende fremtid.

Som på så mange andre områder har vi i det kirkelige landskab taget ved lære af den herskende management-tænkning. Dog ofte med det supplerende perspektiv på planlægningen: "om Gud vil".

Hvis man spørger den britiske ledelsestænder Ralph Stacey om, hvorvidt det er realistisk at tro, at man kan flytte organisationer ved hjælp af planer og strategier, vil han sige, at det er en illusion.

Jeg har sakset lidt fra en artikel derom, hvor overskriften er: *Moderne ledelse er en illusion* (Djæfbladet nr. 5/2015).

"Det oprindelige billede af ledere har siden delt sig i to. I dag taler vi om manageren som

en teknisk planlægger og lederen, der med et visionært og langsigtet lederskab styrer de overordnede strategiske forandringer. Den ene er en beslutningstekniker og den anden en overheroisk fremadskuende person, men begge hviler på samme vildfarelse. Nemlig at ledere kan se ind i fremtiden og planlægge både menneskers og organisationers ageren."

"Verden bliver i dag tiltagende kompleks og foranderlig ... For at reducere den usikkerhed er vi begyndt at forme et mere og mere idealiseret billede af lederen, som en slags messias, der kan tegne en vision af fremtiden og gøre verden mere sikker og forudsigelig igen."

"Organisationer består nemlig kun af de mennesker, der befolker dem. Mennesker som alle hver især har egne agendaer og intentioner, og som hele tiden påvirker hinanden, når de mødes på kryds og tværs."

Hvad er så vejen frem? Ralph Stacey fortæller følgende om sine ledelseskursister:

"Det går op for folk, at det, de i virkeligheden gør som ledere, er at udføre en masse små dagligdags handlinger, hvor de reagerer på situationer her og nu fremfor at handle

ud fra stringente planer. Det handler om at gå fra bord til bord, snakke først lidt med den ene og siden lidt med den anden medarbejder, mens man prøver at løse forskellige hverdags-udfordringer. Og det er, hvad ledelse er."

Den tilgang til ledelse, synes jeg, er forfriskende – også med tanke på menighedsledelse. For den sætter fokus på, at vores menigheder består af mennesker.

Den sætter fokus på, at jeg som leder eller prædikant får talt med medlemmerne eller tilhørerne: Hvad er de optagede af? Hvilke spørgsmål går de og tumler med? Hvad mangler de, og hvad kan de bidrage med? Det smilende ansigt kan jo gemme på megen skjult smerte, ubesvarede spørgsmål, uopfyldte behov og ensomhed.

Hvis vi tager hinanden for givet, og hvis vi tror, vi kender menigheden, medfører det mange misforståelser og kan skabe distance imellem os.

I samtalen, som bygger på en ægte interesse for hinanden, får vi talt med hinanden om livet med Jesus, om livets glæder,

Forebyggelse; Hvorfor er der så få, der fokuserer på, hvad der kan gøres for at undgå de mange skilsmisser?

drømme og vanskeligheder og om konkrete opgaver i menigheden. Her bliver der også plads til, at Jesus selv kan komme til orde.

Ledelse – det er at tage ansvar for, at den samtale foregår og holdes i gang. Må Gud hjælpe os, hvad enten kræfterne og mulighederne er små eller store.

ADK

Farvel til kernefamilien

Skilsmissetallet i Danmark har i 2014 været historisk højt. Tallet er 23 % højere end det gennemsnitlige antal skilsmisser de seneste 10 år. Det kunne man læse om i Kristeligt Dagblad den 18. marts.

19.435 par, eller 38.870 mennesker, og et ukendt antal børn har været involveret, og artiklen peger på tre årsager til udviklingen: Den nemmere adgang til skilsmisse fra 2013, finanskrisens afslutning og de større forventninger blandt unge til, hvad et ægteskab skal indeholde.

For børne- og familieforsker Per Schultz Jørgensen sætter tallet en tyk streg under, at kernefamiliens tid som grundstenen i dansk familiestruktur er ved at være forbi,

og han konkluderer: "Vi befinder os i overgangen fra en gammel familiestruktur til en ny, og vi kan ikke længere rulle tiden tilbage og få kernefamilien igen."

De mange negative følgevirkninger for ikke mindst børnene og en tydelig tendens til, at mange af dem senere i livet vælger at leve alene på grund af skepsis over for parforholdet, får artiklens fagpersoner til at pege på, hvordan man kan hjælpe børnene og samtidig få politikere, fagfolk og forældre til at skabe en mere åben skilsmissekultur.

Og ja, det er mere end nogen sinde vigtigt at hjælpe børnene. Det kan man bl.a. gøre ved at hjælpe forældrene til at være sammen om deres børn på en ordentlig måde. Og tilbyde børnegrupper på skolerne; et arbejde, jeg selv er involveret i på Filipskolen i Aalborg. Det er både meningsfuldt og vigtigt, og det er med til give børnene redskaber til at håndtere den situation, som de ufrivilligt er kommet i, og som vil påvirke resten af deres liv.

Men hvorfor er der så få, der fokuserer på, hvad der kan gøres for at undgå de mange skilsmisser? Hvorfor siges der så let farvel til kernefamilien, som trods alt har været en familiestruktur, der har bevist sin styrke og betydning for både mennesker og samfund

gennem årtusinder? Og som vel grundlæggende stadig er det, langt de fleste drømmer om, hvis de tør.

I stedet for – eller i det mindste som supplement til opfordringen til at "... give både forældre, lærere og pædagoger undervisning i, hvordan man undgår den sociale og psykiske deroute, som rigtig mange skilsmissebørn ryger ud i" – kunne man fokusere på at undervise børn og unge i, hvordan man kan leve sammen i et ægteskab. Og i stedet for at give nemmere adgang til skilsmisse, kunne man genindføre mægling og give gratis adgang til parterapi.

Hvis man valgte at gøre det, ville man samtidig signalere, at kernefamilien, som defineres af en far og en mor og et eller flere børn – et fællesskab med gensidig afhængighed – er den bedste måde at leve sammen på. For den enkelte, for børnene og for samfundet.

Flere har fornylig i medierne givet udtryk for, at det er i orden at bruge kristne argumenter i den politiske debat, og at vi ikke skal nægte, at det er kristendom, vores samfund i bund og grund bygger på. Tør man håbe, at det ikke bare er ord, men at det også vil påvirke fremtidige beslutningsprocesser i forhold til familier og børn?

FOR TROEN

FROM ELLER FRI

AF HENRIK NYMANN ERIKSEN

Vi har et par tilfælde i Bibelen, hvor Guds børn mister glæden. Jeg tror, at en del kristne kender til det. Følelsen af forpligtelse, ansvar, lydighed og nej til synden har måske skubbet glæden i baggrunden. Hvad er årsagen til, at glæden er forsvundet? Og hvordan kan den findes igen?

Det første eksempel finder vi i menigheden i Galatien, hvortil Paulus skriver: "Hvor er nu jeres begejstring?" (Gal 4,15). Den var der tidligere, men er nu forsvundet, fordampet, som en indtørret vandpyt på en sommerdag. Hvorfor?

Lidt senere i samme brev får vi en del af svaret:

"Til den frihed har Kristus befriet os. Stå

derfor fast, og lad jer ikke atter tvinge under trælleåg! Se, jeg, Paulus, siger jer, at hvis I lader jer omskære, vil Kristus intet gavne jer. Jeg vidner igen, at enhver, som lader sig omskære, er forpligtet til at holde hele loven. I er afskåret fra Kristus, I der søger at blive retfærdige ved loven. I er faldet ud af nåden" (Gal 5,1-4).

Friheden var truet, og med frihedens exit var begejstringen også forduftet. Det handlede om, at Guds gode lov, bl.a. at vi skal elske hinanden, var kommet ind et sted, hvor den ikke hørte til, nemlig i deres ønske om at være retfærdige for Gud.

De var blevet fanget ind af den tanke – for nogle måske kun en ubevidst følelse – at de gennem omskærelse og anden opfyldelse af loven skulle gøre sig fortjent til Guds venskab og nærhed, barneretten, ja, til det

evige liv. Derfor var glæden ved at være Guds barn lige så stille forduftet.

Nu tvivler jeg på, at der er ret mange af *Budskabets* læsere, der føler, at de skal lade sig omskære, men så kan der være så meget andet, som vi føler, er *betingelser* for Guds gavmildhed og frelse.

Det kan f.eks. handle om at være et ordentligt menneske i mine relationer, en god far for mine børn, en god mand for min kone, et godt eksempel i menigheden på en, der gerne vil tage opgaver på sig, en stabil bibellæser, en inderlig forbeder, hengivende i lovsang, et godt vidne, en effektiv modstander af synden i mit liv.

Alle disse ting er fantastisk gode ting, som Gud ønsker skal blomstre i vores liv med ham. Men hvis Guds kærlighed og frelsen er betinget af succes på disse områder, kan du

ILLUSTRATION: SVC.HU

Hvis vi tænker om det at være en kristen som en vægtskål, hvor der helst skal være balance mellem gaven og opgaven, så står vi i fare for at miste glæden, frimodigheden og trygheden.

godt regne med én ting: Glæden forsvinder, og det bliver surt at være kristen!

Den ældste søn

I lignelsen om den fortabte søn (Luk 15,15-32) finder vi det andet eksempel på en, der har mistet glæden: den ældste søn.

Hans forhold til faderen var blevet anstrengt og kommer til udtryk i ordene: "Da blev han vred og ville ikke gå ind" til festen. Vreden er tydeligvis rettet mod faderen. Vreden kommer fra en søn, der har gjort en masse for at opnå sin fars kærlighed og opmærksomhed, men som ikke føler, at det er lykkedes.

"Nu har jeg tjent dig i så mange år og aldrig overtrådt et eneste af dine bud; men mig har du ikke givet så meget som et kid, så jeg kunne feste med mine venner," siger han. Eller: Nu har jeg gjort alt det, som jeg troede, du gerne ville have, at jeg skulle

gøre for at få din opmærksomhed, og så giver du det alt sammen til min bror, som ikke har gjort det mindste!

Han er et "trællebarn" – for han lever med sin far som en tjener og en træl, der skal gøre sig fortjent til faderens opmærksomhed, kærlighed og gaver – selvom han er søn.

Friheden er væk, glæden er væk, og kristendommen er ved at udvikle sig til kun at være pligt og opgave. Tanken om at stikke af som lillebror er nok dukket op mere end én gang. For det her er der ikke meget glæde ved. Kender du den følelse?

Og så kunne det have været helt anderledes! "Alt mit er dit," siger faderen. "Det ligger lige for næsen af dig." Det kan godt være, at far slagter fedekalven, da den yngste bror vender hjem, men hver eneste dag har han serveret lækker kalvefilet til den ældste søn med god vin, sauce og garnitu-

re, men denne har fisket sin kedelige madpakke op med tørt brød og lunken leverpostej, fordi han troede, at det gjorde ham mere fortjent til Guds opmærksomhed og kærlighed. Glæden var forsvundet, men den behøvede ikke at være det.

Nede under den manglende glæde og begejstring ligger en misforståelse af forholdet mellem Guds nåde og Guds krav, hans gave og hans opgave, hans evangelium og hans lov.

Gave eller opgave?

Er kristendommen en gave eller en opgave? Spørgsmålet er måske dårligt, ja, men vores svar afslører os. Hvis vi siger, at svaret er begge dele, så har vi – måske utilsigtet – sidestillet de to: Gaven og opgaven ligger i hver sin vægtskål og opvejer sådan nogenlunde hinanden. Men kristendom er *ikke* en gave og en opgave. Det er først og frem- ➤

Giv slip; Hvis glæden og friheden skal være det inderste i vores kristendom, så må vi lade være med at regne med vores flittige bibellæsning, det inderlige bønsliv, vidnesbyrdene og vores opgaver i menigheden

mest en *gave*.

At Gud så som en tillægsgave viser os tillid og inddrager os i sit store projekt, det er noget andet og sekundært. Men hvis vi tænker om det at være en kristen som en vægtskål, hvor der helst skal være balance mellem gaven og opgaven, så står vi i fare for at miste glæden, frimodigheden og trygheden.

Sammenblanding gør os trætte

Hvad er problemet med vægtskåls-tænkningen? Vi får blandet tingene sammen, når:

- Synden og "det gamle menneske" ikke regnes for mere syndigt, end at det kan forbedres lidt
- Nåden ikke er mere omfattende, end at jeg også selv skal bidrage lidt
- Når Guds bud gradbøjes lidt, så det kan lade sig gøre at overholde dem

Når vi modificerer og sammenblander Guds krav og Guds gave, så ender vi med en kristendom, der gør os trætte. Sammenblandingen af lov og evangelium gør os trætte, for så skal loven få os til noget, som aldrig vil lykkes for os. Og så giver evangeliet os ikke alt det, vi har brug for, men kun lidt af det.

Det handler om nogle helt grundlæggende forhold i vores tro, som forplanter sig til

hele vores oplevelse af at være kristen.

Vaterpas retter ikke væggen op

Centrale passager i Romerbrevet er med til at tydeliggøre disse pointer:

"Den, der arbejder, får ikke løn som en nådesbevisning, men efter fortjeneste. Den derimod, der ikke arbejder, men tror på ham, som gør den ugudelige retfærdig, ham regnes hans tro til retfærdighed" (Rom 4,4f).

Enten frelser *Jesus* mig helt, eller også står jeg med det hele selv. Der er ingen mellemvej. Enten gør Gud den ugudelige retfærdig – helt og fuldt – eller også må vi selv gøre os retfærdige, helt og fuldt. Hvorfor?

"Vi har jo allerede anklaget både jøder og grækere for alle at være under synd ... Og vi ved, at alt, hvad loven siger, taler den til dem, der er under loven, for at hver mund skal lukkes og hele verden stå straffskyldig over for Gud. For af lovgerninger bliver intet menneske retfærdigt over for ham; det, der kommer ved loven, er jo syndserkendelse" (Rom 3,9.19f).

Alle mennesker er under synd. Ingen er undtaget. Samtidig vil intet menneske blive retfærdigt over for Gud ved sine forsøg på at opfylde Guds lov. Loven giver derimod syndserkendelse.

Loven er som et vaterpas: Vi kan bruge det til at konstatere, at væggen er skæv, men vi kan ikke rette væggen op med det. Med Guds lov kan vi konstatere, at vi ikke står mål med Guds krav, men den kan ikke ændre på det.

Det betyder, at mennesket grundlæggende er i en håbløs situation over for Gud. Erkendelse af denne triste kendsgerning er faktisk en forudsætning for at leve i frihed og glæde som en kristen. Kapitulation er vejen til frihed, også selvom det i øjeblikket ser håbløst ud.

Der er ikke mere at betale

"Men nu er Guds retfærdighed åbenbarret uden lov, bevidnet af loven og profeterne, Guds retfærdighed ved tro på Jesus Kristus for alle, som tror. Der er ingen forskel; for alle har syndet og har mistet herligheden fra Gud, og ufortjent gøres de retfærdige af hans nåde ved forløsningen i Kristus Jesus" (Rom 3,21-24).

"Men nu ..." er blevet kaldt verdenshistoriens vigtigste "men". Der er en frelse uden vores bidrag i form af et bare lidt vellykket liv i overensstemmelse med Guds krav. Ufortjent, gratis. Sådan bliver et menneske frelst. Årsagen er "forløsningen i Kristus Jesus".

Henrik Nymann Eriksen, f. 1965
Forstander på Luthersk Missions Højskole (LMH)

Forløsning sker, når der betales en løsesum, så fanger sættes fri. Det var den pris, Jesus betalte fuldt ud for os, så det aldrig behøver at suppleres med vores egne små bidrag. Prisen er betalt.

"For mens vi endnu var svage, døde Kristus for ugudelige, da tiden var inde. Der er næppe nogen, som vil gå i døden for en retfærdig; måske vil man vove livet for en, som er god; men Gud viser sin kærlighed til os, ved at Kristus døde for os, mens vi endnu var syndere" (Rom 5,6-8).

Når Jesus betalte den fulde pris for os ved sin død, så vil alle vores egne bidrag ikke hjælpe det mindste. Vi kommer for sent. Før vi kunne bidrage med den mindste lille bitte smule af kærlighed, godhed og efterfølgelse, betalte Jesus den fulde pris for, at vi kan få evigt liv. Der er ikke mere for os at betale.

Hvis du er et af Guds "trællebørn", som den ældste bror, så læg mærke til, hvad der står her: Mens du var en oprører mod Gud, der ikke havde løftet en finger for ham, tænkt en eneste positiv tanke om Jesus, eller elsket dit medmenneske den mindste lille bitte smule, da døde Kristus for dine synder og betalte den fulde pris for dit liv.

Og det var nok til, at freden med Gud kunne oprettes. Gud kræver ikke mere. Den er

ikke længere: Det er fuldbåret – ikke af dig, men af Jesus.

Du kan ikke mindske Guds kærlighed med dine synder, og du kan ikke forøge den med dine gode gerninger. Når Kristus har gjort alt det, som skal til, for at vi kan være Guds børn, så kan ingen synd i dit liv forringe din barneret hos Gud, og ingen god tjeneste kan forbedre din barneret. Det hviler helt på Jesus.

Det havde den ældste bror ikke opdaget. Der ligger en stor frihed gemt i den kendsgerning, men vi glemmer det let, og så bliver kristendommen pligt i stedet for gave og glæde.

Giv slip på din fromhed!

Paulus havde en god religiøs opdragelse og var meget stålsat og ansvarlig i sin gudstro, men han måtte gøre noget meget vanskeligt: Giv slip på sin "fromhed".

"Dog, hvad jeg havde af fortjeneste, det regner jeg nu på grund af Kristus for tab" (Fil 3,7).

Vi må gøre ligesom Paulus: Giv slip på al vores "fromhed" og nøjes med Jesus. Det er måske særligt vanskeligt for os, der er opdraget til at være gode kristne. Vi har lært at leve på den "rigtige" måde. Vi har fået vores identitet og selvforståelse i et

bestemt kristent livsmønster. Vi har nogle fromhedsideal, som vi helst skal leve op til for at regne os selv for rigtige kristne.

Nu udfordres vi til at give slip.

Hvis glæden og friheden skal være det inderste i vores kristendom, så må vi lade være med at regne med vores flittige bibellæsning, det inderlige bønsliv, vidnesbyrdene, vores opgaver i menigheden, tjenesten som forkynder eller leder i børneklubben. Selv de mange penge, vi giver til mission, må vi lade være med at regne med.

Lad det hele falde! Giv slip! Og vov det dristige spring alene at stole på, at Jesus har betalt fuldt ud for dig. Vov at stole på, at *det* er nok, både når du "lykkes" som kristen, og når du ikke gør.

Det er en stor satsning. Paulus sad i mørke tre dage, før han var klar til at tage springet. Men uden det spring får vi aldrig rigtig vished.

Den ældste bror i Jesu lignelse havde aldrig givet slip, og derfor havde han aldrig oplevet, at det, han stræbte efter at opnå hos sin far, kunne han ikke gøre sig fortjent til. Han kunne kun modtage det som en fri gave, der allerede var rakt til ham.

FOR TROEN

STOREBROR

AF KARL YRI

Der kan være mange grunde til, at der bliver ubalance imellem de troende. I denne artikel vil jeg forsøge at rette fokus på en skikkelse, som tit og ofte skaber problemer. Man vil møde ham næsten alle steder, hvor de kristne mødes, og jeg har valgt at kalde ham *Storebror*.

Som kristne er vi kaldet til at tjene hinanden, vores kristne brødre og søstre, efter de forudsætninger og gaver, som den enkelte har fået. Selvom det lyder nemt, skal der ikke særlig meget til, for at denne tjeneste ikke fungerer efter hensigten.

Ulykkelig distance

Personligt kender jeg den skadevoldende *Storebror* fra min egen historie.

Det begyndte så godt. Som 17-årig kom jeg med i en vækkelse tæt på Oslo, og det blev klart for mig, at Jesus havde åbnet døren mellem Gud og mig. Jeg blev totalt sat i brand. Jeg vidnede alle steder, i bussen, på tanken, på gader og stræder, i klasseværelset.

Men der gik ikke lang tid, før det blev klart for mig, at jeg nok "gik lidt mere op i det", end mange af de andre. Det var ikke, fordi jeg aktivt kom til at kræve det samme engagement hos mine medkristne, som jeg selv udviste, men ubevidst kom jeg til at se lidt ned på de andre. I stedet for at opmuntre og fremelske det, jeg synes, de manglede, kom nogle af mine "vidnesbyrd" til at skabe distance mellem mig og flere af de andre kristne.

Jeg var ikke længere kun bror, men *Store-*

bror. Den, som vil se de store perspektiver og vise vej for de andre brødre og søstre. Der var flere, som kom til tro eller blev styrket i troen, men samtidig blev der markeret en ulykkelig distance til mange af de andre troende.

Jeg havde begyndt min vandring mod en af de største ulykker, en kristen kan komme i, nemlig mod noget selvbestaltet, og mod den lumske farisæisme.¹ Jeg var gledet ind i en "Moses-forståelse" af mig selv. Jeg var lidt tættere på Gud og "bjerget" end de andre, havde andre kanaler og muligheder, og min selvforståelse var på vej til at blive fuldstændig radden.

Jeg blev måske reddet åndeligt gennem den sorg og krise, min mors død førte mig ud i. Ellers kunne det være gået galt. Galt for mig, men også galt for andre. Gennem

Karl Yri, f. 1970
IT-konsulent
Fritidsprædikant i LM

dyb krise og bibelundervisning på højskole kom jeg langsomt tilbage til det at være barn og bare "almindelig" bror.

Jeg mødte undervisere og forbilleder, som nok havde set meget i Skriften, men som alligevel tjente os elever og hinanden med ydmyghed og ikke som herskere. Gennem deres ord og deres forbillede mødte jeg Jesus på en ny måde.

Årene, som er gået siden da, har ikke kun været nemme. Jeg har erfaret, at jeg som tjener og forkynder altid vil stå i en kamp mellem det at skulle vise hen til Skriften og det at tjene forpligtende med kærlighed, der hvor jeg nu er.

Sagen er vigtigere end personen

I min kamp har jeg fundet inspiration hos Martin Luther. Jeg har altid syntes, det var så befriende, at Martin Luther ville reformere kirken. Han brød ikke med den katolske, almindelige kirke, men ville, at den skulle finde tilbage til sit udgangspunkt. Den skulle re-formeres, genskabes. Han mødte præster, kardinaler og en pave, som endog ville sælge Guds nåde for penge, med 95 teser og stærk røst. Hans modstandere ville dog ikke høre, og han blev ekskommunikeret fra den romersk-katolske kirke i 1520.

Martin Luther er så befriende anti-fari-

sæisk. Han kunne nemt have etableret sin egen kirke med det samme. Her kunne han sammen med sine ligesindede finde bekræftelse og slippe for modstand. Men uden frygt forsøgte han at virke i det eksisterende, også da det så umuligt ud.

Da den lutherske kirke alligevel blev en realitet, ville Martin Luther ikke, at hans navn skulle forbindes med den nye kirke: "For det første anmoder jeg om, at man vil undlade at bruge mit navn, og ikke kalde sig lutherske, men kristne. Hvad er Luther? Læren er dog ikke min. Og jeg er heller ikke blevet korsfæstet for nogen."

Luther optrådte anti-farisæisk af to vigtige grunde. For det første ville han tjene dér, hvor han var, selv om det ikke var let. For det andet var det sagen, evangeliet, og ikke hans person, der var afgørende i hans tjeneste i Guds rige.

Det samme ser vi hos Paulus. Det er virkelig gribende at se, hvordan han tager afsked med de ældste i Efesos:

"Men jeg tillægger ikke mit liv nogen betydning, når bare jeg må fuldføre mit løb og den tjeneste, jeg har fået fra Herren Jesus: at vidne om evangeliet om Guds nåde ... Jeg har *tjent* Herren i al ydmyghed og under tårer og under de prøvelser, som har ramt mig ved jødernes efterstræbel-

ser" (ApG 20,19.24).

For Paulus handlede det ikke om ham selv, men om at tjene i al ydmyghed og under tårer til det sidste. Han tillagde ikke sit liv nogen betydning. Nej, han tjente og tjente, som bror blandt brødre, og efterlod sig på den måde et afgørende eksempel til efterfølgelse for de ældste i Efesos – og for os.

Den tjenende storebror

Selv om både apostlen Paulus og reformatoren Martin Luther i manges øjne betragtes som gode storebrødre, var det ikke noget, de selv ønskede. De ønskede kun at tjene dér, hvor de var sat, og at pege hen på ham, som er den virkelige *Storebror*, Jesus Kristus. Det var også af ham, de havde lært, hvordan man skal opføre sig i de troendes forsamling:

"Når nu jeg, jeres Herre og Mester, har vasket jeres fødder, så skylder også I at vaske hinandens fødder. Jeg har givet jer et forbillede, for at I skal gøre, ligesom jeg har gjort mod jer" (Joh 13,14).

1 *Farisæisk* stammer fra verbet *Pharisaios*, som betyder "afsondret, adskilt, blevet adskilt".

Pernille Vig Kaarsholm, f. 1984
Uddannet pædagog

Godt sagt;
Når jeg presses af
modstridende røster
indefra og alverdens
opfattelser udefra –
hvor skal jeg da flygte
hen, om ikke til Gud?

C.O. Rosenius

ANDAGT

DET HELE LEGEME

AF PERNILLE VIG KAARSHOLM

Fod. Hjerter. Øre. Det kristne fællesskab er ét legeme af mange lemmer. Det kan være nemmest at værdsætte foden, som går mange skridt. Eller munden – særligt hvis den proklamerer troens glæde! Men hvad med hjertet, som banker skjult og måske endda ude af takt?

Vi mennesker har slørede syn. Jesus er anderledes. Han ser os klart. Ser det skjulte hjerte og elsker sine disciple og har omsorg for os – uanset *hvad* vi kan, eller *om* vi kan. "Kom med ud til et øde sted, hvor I kan være alene og hvile jer lidt," siger han, når vi har allermost brug for det.

Møder du et kristent fællesskab, som hyl-der præstation, men ikke favner det stille øre eller den forpinte? – Som ikke rummer troens tvivl? Tag ikke fejl af Jesus: Han rummer og omfavner! Jesus lod sig selv be-

grænse; ved at fødes som menneske.

Lad os prøve os selv og vores kristne fællesskaber af: Rummer vi *reelt* både egne og andres begrænsninger? Rummer vi tvivl? Lad os minde hinanden om, at vi er *forskellige* lemmer på legemet.

At være menneske *er* at være begrænset. Det gælder også foden. Den kan ikke lytte, kun gå. Skulle et lem lide ekstra, er det vel ligefuldt et lem på legemet?

Hvis det kristne fællesskab foretrækker nogle lemmer frem for andre, hvilken betydning får det mon så for fællesskabet? Og for såvel de foretrukne som de mindre foretrukne lemmer? Og for evangeliets betydning?

Og modsat: Hvilken betydning vil det have for de enkelte lemmer og det hele legeme, hvis evangeliet lever godt i os og mellem os?

KIRKEN TRÆNGER TIL EN NY REFORMATION

AF TULLIAN TCHIVIDJIAN

.....

Generationer af kristne er oplært med, at essensen i vores tro er, hvordan vi skal leve. Dermed bliver vores fortsatte præstationer for Jesus, og ikke *Jesu* færdiggjorte præstation for os, det centrale. Men det er på høje tid at genopdage reformationens "nåden alene" og på ny blive beruset af nåde.

Jeg har ofte mødt indvendingen: "Moralisme i kirken var et stort problem for 7-10 år siden, men jeg oplever ærligt talt, at pendulet nu er svinget til den modsatte side".

Tankegangen er, at lovfokusering (legalisme) og moralisme ikke er problemet i dag. Problemet er derimod "lovløshed" og "løsslupenhed".

På overfladen ser det ud til at give rigtig

god mening. Bare se dig omkring. Man kunne argumentere for, at vores samfund aldrig har været mere tøjlesløst og moralsk slapt, end det er nu. Er forkyndelse af evangeliet om nåde virkelig det, vi har brug for? Eller sagt på en anden måde: Er forkyndelse af evangeliet om nåde *virkelig* det middel, hvormed Gud frelser de lovløse, de uetiske og de ulydige?

Der er mindst tre afgørende antagelser i denne tankegang, der må tages op til behandling.

1. Er lovfokusering og lovløshed to modsatte ekstremer?

Hele "pendulsving-argumentet" er jeg rigtig godt bekendt med. Ikke bare fordi jeg hører det hele tiden, men fordi jeg også selv har brugt det samme argument. Jeg har imid-

lertid opdaget, at der er et stort problem med denne (forsimplede) argumentation: Den tager ikke højde for, at siden syndefaldet (1 Mos 3) har lovtrældom (selv-frelse) altid været menneskets største problem. Og dette problem ændrer sig ikke, når den kulturelle stemning skifter – det tager bare én af to forskellige former.

Allerede efter kort tid i den amerikanske kirke vil du høre, at *lovfokusering* og *lovløshed* præsenteres som to grøfter på hver sin side af evangeliet. Lovfokusering, siges det, finder sted, når du samler for meget fokus på love og regler. Lovløshed opstår, når du fokuserer for meget på nåde.

For at opretholde åndelig ligevægt, siges det, er du derfor nødt til at "balancere" lov og nåde. Hvis du begynder at få for meget lov, er du nødt til at balancere det med

Ironisk; Lovfokusering får ikke folk til at arbejde hårdere, men får dem til at give op. Moralisme producerer ikke moral, men umoral

nåde. Hvis du begynder at få for meget nåde, er du nødt til at afveje det med lov.

Men denne "afbalancerede" måde at præsentere emnet på har afholdt folk fra virkelig at forstå evangeliet om nåden i hele dets radikale dybde og skønhed.

Det er mere teologisk præcist at sige, at evangeliets primære fjende, nemlig lovfokusering, findes i to former. Nogle mennesker undgår evangeliet og forsøger at frelse sig selv ved at *holde* alle reglerne. De gør, hvad de får at vide, fastholder normerne osv. Andre mennesker undgår evangeliet og forsøger at frelse sig selv ved at *bryde* alle reglerne. De gør, hvad de vil, udvikler deres egne selvstændige normer osv.

Med andre ord er der to "tilgange", som vi typisk vælger imellem. Der er den tilgang, der siger: "Jeg kan finde frihed og livets fylde, hvis jeg *holder* reglerne." Eller den tilgang, der siger: "Jeg kan finde frihed og livets fylde, hvis jeg *bryder* reglerne."

Med begge tilgange forsøger du at frelse dig selv, og derfor er begge tilgange egentlig lovfokuserede. Vi ønsker at forblive i kontrol over vores liv og vores fremtid, og derfor ser vi kun et valg mellem lovoverholdelse og lovløshed.

Af den grund er det fejlagtigt at betegne lovfokusering og lovløshed som to grøfter

på hver side af evangeliet. Det, som nogle kalder lovløshed, er blot en anden form for lovtrældom. Og der har altid kun været én løsning på vores selvfrelse-projekter: Guds frelsesprojekt i Kristus.

2. Kan loven få os til at overholde loven?

Hvad er den ultimative løsning på lovløsheden? En almindelig antagelse er, at beherskelse af etikken vil gøre os mere etiske; at forkyndelse af lydighed vil gøre os mere lydige; at større fokus på loven vil få os til at overholde loven. Men er det sådan, det fungerer?

I betragtning af vores grænseløse kulturelle kontekst er det naturligt at konkludere, at prædikanter i vore dage bør være meget varsomme med at tale om nåde. For det er det sidste, lovløse mennesker har brug for at høre, er det ikke? De vil helt sikkert udnytte det til at blive værre, ikke bedre.

Jeg forstår det naturlige i at konkludere, at den eneste måde at "frelse" tøjlesløse mennesker på er at forstærke vores formaninger til at opføre sig ordentligt og følge reglerne. Og at vi derfor har desperat brug for et fornyet fokus på etik, pligt, adfærd, osv. For naturligvis mener Gud da ikke, at frelsesløsningen for de umoralske og de

oprørsker er hans frie nåde? Det virker bagvendt, ulogisk. Gør det ikke?

Men sandheden er, at lovløshed og moralsk slaphed ikke opstår, når vi hører alt for meget nåde, men når vi hører alt for lidt nåde.

Det ironiske ved lovfokusering er, at det ikke får folk til at arbejde hårdere, men får dem til at give op. Moralisme producerer ikke moral, men umoral.

Vi lever i et land, hvor staten Utah, der er mest kendt for sundhed og sparsommelighed, samtidig topper listerne for pornografiforbrug og antidepressive recepter. Vi begår en stor fejl, når vi konkluderer, at loven er svaret på dårlig opførsel. Faktisk vækker loven i sig selv mere af denne slags adfærd. Folk bliver værre, ikke bedre, når du blot udstikker loven for dem.

Det betyder ikke, at Ånden ikke bruger både Guds lov og Guds evangelium i vores liv og til vores bedste. Men loven og evangeliet har meget forskellige opgaver.

Paulus gør det klart i Romerbrevet 7, at loven bakker op om behovet for forandring. Men samtidig er loven magtesløs i forhold til at foretage ændringer – det er ikke en del af lovens jobbeskrivelse. Loven *peger* på retfærdighed, men kan ikke producere den. Loven viser os, hvad guds frygt er, men den

Tullian Tchividjians pointe; Nåde og kun nåde har kraften til at vække, hvad loven kræver

kan ikke gøre os gudfrygtige. Loven kan informere os om vores synd, men den *kan ikke* forvandle synderen.

Vi kan fortælle folk dagen lang om, hvad de skal gøre, eller hvordan de kommer til kort (og det er vigtigt for at vise dem deres behov for Jesus). Men det at fortælle folk, hvad de skal gøre, har ikke magt til at få dem til at *ville* gøre det. Nåde og kun nåde har kraften til at vække, hvad loven kræver.

Jeg har andre steder peget på, at apostlen Paulus i Romerbrevet 6,1-4 ikke modsvarer lovløshed med lov, men med mere evangelium! Jeg forestiller mig, at det ville have været fristende for Paulus (som det ofte er for os, når vi beskæftiger os med tøjlesløse personer) at være lidt tøvende med nåden og i stedet forkynde loven i denne tekst. Men i stedet giver han mere nåde – nåde over nåde. Paulus ved, at tøjlesløse mennesker ikke tror for meget på evangeliet om Guds frie nåde, men for lidt.

Faktum er, at den eneste måde, lovløse mennesker begynder at "glæde sig over Herrens lov", er, når de får en smag af Guds radikale, ubetingede kærlighed.

3. Fokus er tydeligvis skiftet

Der er et tredje og sidste punkt, jeg ønsker at tage op. Tanken om, at det, vi virkelig har

brug for i vores lovløse kultur, er et fornyet fokus på etik, afslører det største problem med meget af kirkens kommunikation. Fordi vi har konkluderet, at den kristne tros fokus er den kristnes liv, har vores forkyndelse flyttet sig *fra* Kristus og ham som korsfæstet *til* menneskeheden og den som forbedret.

Lige siden syndefaldet har vi været besat af os selv. Læg hertil oplysningstidens mantra om, at "Fremskridt er uundgåeligt". Dermed er det ingen overraskelse, at vores menneske-centrerede kultur er trængt ind i kirken.

Uanset om det kommer til udtryk i den banale "velstands- og fremgangsteologi" eller i den mere teologisk sofistikerede optagethed af "helliggørelse" og "hellighed", bliver bundlinjen, at alt handler om vores forvandling, ikke om Kristi stedfortrædelse. Eller for at sige det mere præcist: Kristi stedfortrædelse er midlet – vores forvandling er målet.

Jeg kan høre indvendingerne: Det er ikke enten-eller, Tullian, det er både-og!" Men jeg siger ikke, at det er "enten-eller". På den anden side er det heller ikke "både-og." Derimod er forholdet "primær-sekundær" eller "årsag-virkning". Disse sondringer betyder meget. De betyder rigtig meget!

Ja, evangeliet forvandler os. Men forvandlingen sker ikke ved, at vi gør forvandling til det grundlæggende i vores forkyndelse. Men det er præcis, hvad der er sket. Uanset om det handler om, "hvordan man har et godt ægteskab", eller "hvordan man kan være mere missional", eller "hvordan troen mere effektivt kan leves ud", hører folk mere om, hvad de skal gøre, end hvad Jesus allerede har gjort.

Vi har taget vores øjne væk fra Kristus, "troens banebryder og fuldender", for i stedet at fokusere på os selv. Ganske enkelt. Når evangeliet om fri nåde forkyndes "uden bremsen", og folk i kirken efterfølgende begynder at spørge efter et fornyet fokus på etik, er det ikke andet end en "pietistisk" forklædning for vores tilsyneladende uundgåelige afhængighed af personlig udvikling.

I sin bog om Paulus' teologi *Paul: An Outline of His Theology* skriver den hollandske teolog Herman Ridderbos (1909-2007) om et skifte, som fandt sted efter Luthers og Calvins tid. Det var et anseligt, men diskret skifte, som drejede den kristne tros fokus væk fra Kristi gerning uden for os og hen til den indre forvandling i os:

"Mens Calvin og Luther lader hele vægten ligge på den forløsende begivenhed, der fandt sted med Kristi død og opstandelse, ➤

Tullian Tchividjian, f. 1972

Ledende præst i Coral Ridge Presbyterian Church i Ft. Lauderdale, USA

rettes fokus senere, under indflydelse af pietismen, mysticismen og moralismen, mod den enkeltes tilegnelse af frelsen i Kristus og til dennes mystiske og moralske effekt i den troendes liv."

I overensstemmelse med dette viser fortolkningshistorien til Paulus' breve, at tyngdepunktet i fortolkningen efterhånden skiftede fra det "retslige"¹³ til de "åndelige" og "etiske" aspekter ved Paulus' forkyndelse. Desuden opstod en fuldstændig anderledes opfattelse af, hvilke grundlæggende strukturer der lå bag Paulus' teologi.

Teologen Donald Bloesch (1928-2010) har gjort sig lignende observationer og skriver: "Blandt evangelikale er det ikke de ugudeliges retfærdiggørelse (som var det grundlæggende motiv i reformationen), men helliggørelsen af de retfærdige, som gives mest opmærksomhed.

Med dette skifte blev der et fornyet fokus på den enkeltes indre liv. Det subjektive spørgsmål "Hvordan går det mig?" blev mere dominerende end det objektive spørgsmål: "Hvad gjorde Jesus?"

Som et resultat blev generationer af kristne oplært til at mene, at kristendom primært er en livsstil. At essensen i vores tro drejer sig om, hvordan jeg skal leve. At ægte kristendom blev demonstreret i den

moralske forandring, som fandt sted i dem, som havde et "personligt forhold til Jesus". Vores fortsatte præstationer for Jesus, og ikke *Jesu* færdiggjorte præstation for os, blev derfor fokus i prædikener, bøger og konferencer. Hvad jeg skal gøre, og hvem jeg skal blive, blev det endelige mål.

Konklusion

Der er gået omtrent 500 år siden reformationen. Ser vi på kirken i dag (ved at læse kommentarer, blogs, bøger og prædikener) er det klart, at tiden er moden til endnu en reformation.

Faktisk er det frygtelig ironisk, at netop de mennesker, som Gud har frelst betingelsesløst og fortsat viser nåde, er de mennesker, der mest voldsomt stritter imod nåden: "Nåde, ja, men ...", "stop med at forkynde billig nåde", "Guds kærlighed er ikke sløset," lyder det. Alt for mange bekendende kristne lyder som utaknemmelige børn, der ikke kan stoppe med at bide den hånd, der fodrer dem.

Det er på høje tid, at kirken ærer dens grundlægger ved at omfavne *sola gratia* (latin: Nåden alene, *red.*) på ny. At få håbet til at blusse op igen og vise os alle tilbage til frihed og hvile ved korset. At forlade vores hvis'er, og'er eller men'er og vende tilbage

til det eneste budskab, der betyder noget – det eneste budskab, vi har – ordet om Guds kærlighed til syndere.

Det er tid til én gang for alle at opgive vores sikkerheds-religion og blive berusede af nåde. Det er chokerende og skræmmende, unaturligt og utæmmet, men det er også det eneste, der kan sætte os fri og sætte kirken – og verden – i brand.

Artiklen er oprindelig et blogindlæg fra <http://liberate.org/2013/10/23/church-we-have-a-problem>.

Oversat, let bearbejdet og forkortet af Per Westh Jensen.

1 Her lægges vægt på retfærdiggørelsen som en domsafsigelse, *red.*

GUD MØDER BØRN GENNEM UPERFEKTE VOKSNE

AF HENRIK LAURSEN

Den kristne læring af børnene kan man ikke tage patent på. Den kristne læring skal ikke være perfekt. Og den kristne læring skal ikke være underholdende. Disse tre statements vil jeg gerne udfolde og opmuntre kristne forældre og menighedsledere med.

Jeg vil *ikke* bruge plads på at argumentere for, at Gud elsker børn og ønsker deres fællesskab. Jeg vil *heller* ikke her bruge krudt på at gøre rede for, at også børn har brug for Jesus, og at de derfor må døbes og tro på ham. Og endelig vil jeg ikke diskutere, at vi som voksne kristne mennesker har ansvar for børnenes kristne læring både i hjemmet og i kirken.

Disse grundlæggende forudsætninger er fint præsenteret i manifestet *Børn og Gud*.¹ Min opgave er ikke her at gøre rede for de

basale sandheder. Min opgave er at zoomme ind på de tanker, jeg har gjort mig med hensyn til den kristne lærings "hvordan".

Det fik jeg også lov at sige noget om på *Børn og Gud konferencen* i foråret 2014, der var arrangeret af otte organisationer, deriblandt Kristent Pædagogisk Institut og LM Kids. Konferencen var blevet til på basis af førnævnte manifest og havde fokus på den kristne læring i hjemmet og i kirken.²

I artiklen her vil jeg – ligesom i foredraget på konferencen – dele nogle erfaringer og tanker fra mit liv. Jeg har sammenfattet dem i tre statements og fem F'er.

Men først en kort indrømmelse: Det her er ikke fagpædagogik eller forskning. Det er bare tanker fra en erfaren far og præst. Det er heller ikke en komplet how-to-do-it-model. Det er bare en igangsætter. Og så er det heller ikke en lov, som skal overholdes. Jeg håber snarere, at det er inspiration og

befrielse, som giver lyst og glæde i det ansvar, vi har for den kristne læring.

Lad mig præsentere de tre statements:

1. Den kristne læring kan man ikke tage patent på

Vi er både som børn og voksne vidt forskellige. Og vores muligheder og umuligheder er vidt forskellige. Ligesom vores situationer og miljøer er vidt forskellige. Vi kan derfor ikke tage patent på, *hvordan* den kristne læring skal være.

Vi kan godt pege på nogle hovedingredienser. Vi kan også dele gode idéer og erfaringer. Men den konkrete læring må og skal formes af en *konkret* voksen i mødet med *konkrete* børn i *konkrete* situationer.

Det her kan lyde banalt. Men i en tid, hvor vi ofte skeler til det store udland for at blive inspireret af forskellige smarte modeller, dér kan det være vigtigt nok at understre- ➤

Uperfekt; Jeg tror faktisk, at åbenhed, ærlighed og skrøbelighed er helt nødvendigt i den kristne læring – både i hjemmet og i kirken

ge, at ingen kan tage patent på, *hvordan* den kristne læring skal være.

Dette statement er også med til at minde os om, at kristen læring ikke bare er skolegang og teori, der skal proppes ind i hovedet. Nej, kristen læring er helhed og konkret liv og fællesskab mellem mennesker. En fælles vandring i troen og livet. Og den slags kan man altså ikke sætte på formel.

2. Den kristne læring skal ikke være perfekt

Det perfekte hjem findes ikke. Og den perfekte menighed findes ikke. Derfor findes den perfekte kristne læring heller ikke. Og derfor er ambitionen heller aldrig perfektion. Den kristne læring skal *ikke* være perfekt. Ja, måske kan man endda sige, at den kristne læring *ikke må* være perfekt. For evangeliet handler jo netop om, at der er håb og liv for alle os u-perfekte. Læringen skal ikke bare sige det, men også vise det.

Det betyder jo ikke, at vi bevidst skal lave dumheder og fejl. Det betyder bare, at vi skal være der, som dem, vi er. Åbent, ærligt og skrøbeligt. Og så kan vi jo også være sikre på, at det ikke bliver perfekt.

Jeg tror faktisk, at åbenhed, ærlighed og skrøbelighed er helt nødvendigt i den kristne læring – både i hjemmet og i kirken.

Hvis ikke børnene møder voksne, som troværdigt modellerer evangeliet på godt og ondt, så bliver troen teori, som ikke hører hjemme i hverdagens op- og nedture. Så skiller vi det kirkelige fra det virkelige. Og det må ikke ske.

Derfor: Den kristne læring *skal ikke* og *må ikke* og *kan ikke* være perfekt. Perfektion er ikke målet.

Målet er, at vi gør det så godt, som vi overhovedet kan. Med de ressourcer og evner, vi har. Med den tro og de kampe, vi har. Slet og ret: Med os selv. Vi kan ikke gøre det perfekt. Men vi kan gøre det så godt, som vi kan. Og mere må vi ikke forlange af os selv eller hinanden.

Husk Paulus' ord om skatten i lerkarret (2 Kor 4,7). Vi er som et skrøbeligt og måske lidt hærgnet lerkar. Inde i os er der en skat: evangeliet. Og skattens glans er ofte tydeligst, netop når der er revner i lerkarret. Det er skatten, børnene skal finde. De er på skattejagt. Og lerkarret er *ikke* skatten. Vi voksne er *ikke* evangeliet. Men vi rummer det. Og vi ønsker for børnene, at de finder det. Og at evangeliet i dem hele tiden må vokse i glans.

Igen: Den kristne læring *skal ikke* og *må ikke* og *kan ikke* være perfekt. For den kristne læring er *ikke* evangeliet. Den kristne

voksne er heller *ikke* evangeliet. Nej, evangeliet er *Jesus Kristus*.

3. Den kristne læring skal ikke være underholdende

I hæftet *Børn og Gud* står der, at børnene af og til kan sige, at noget er kedeligt. At gudstjenesten eller andagten er kedelig. Og det er faktisk i orden. For nogle gange er det jo kedeligt. Og måske skal vi voksne være bedre til af og til at sige som børnene. Hvis vi nu var til en gudstjeneste, der var kedelig. Eller hvis vi nu for tiden rent faktisk synes, at det er kedeligt at læse i Bibelen. Hvorfor så ikke bare ærligt indrømme det? "Øv! Det er kedeligt!"

Det gode ved af og til at indrømme det blankt er, at vi så kan minde os selv og børnene om, at livet med Gud ikke er underholdning.

Livet med Gud er ikke i samme kategori som biografen og fjernsynet. Bibellæsning eller andagter er ikke i samme kategori som krimier og tegneserier. Gudstjeneste og møder er ikke for sjov eller en hobby, som vi deltager i, fordi det morer os, eller fordi det er vildt spændende. Livet med Gud er en anden kategori. Og derfor må det godt være kedeligt en gang imellem.

Det giver os anledning til både over for

Bibellæsning og andagt er ikke i samme kategori som biograf og fjernsyn, og det må derfor gerne være kedeligt en gang imellem.

Børnene lærer, at vi prioriterer det, fordi det er nødvendigt og vigtigt. Ikke fordi det er morsomt og underholdende.

FOTO: SXC.HU

os selv og over for børnene at sige, at livet med Gud er noget nødvendigt, noget vigtigt, ja, noget livsvigtigt. Noget, som vi vil prioritere – også selvom vi måtte bo i et område med verdens kedeligste præst.

Det er nemlig ikke et show eller en hobby. Det er liv. Et liv, hvor vi har brug for at mødes med de andre Guds børn. Brug for at lytte til Guds ord og udlægning af Guds ord. Og brug for at modtage Jesu legeme og blod og huske på, at han har givet sig selv for os. Vi prioriterer det liv, fordi det er nødvendigt og vigtigt. Ikke fordi det er morsomt og underholdende.

Det betyder selvfølgelig ikke, at kedelighed er et mål for den kristne læring. Både i

hjemmene og i menigheden skal vi selvfølgelig gøre, hvad vi kan, for at børnene oplever, at alt det med Gud også kan formidles i sprog og på en måde, som de kan forstå.

De må gerne opleve, at vi gør noget, for at det er spændende og vedkommende og relevant. Selvfølgelig. Men jeg tror faktisk, at det er vigtigt af og til at vise og fortælle dem, at gudslivets nødvendighed og vigtighed overtrumfer underholdningsværdien.

Fem F'er

Med de tre statements i baghovedet vil jeg pege på 5 F'er, som jeg mener, vi kan have glæde af i den konkrete kristne læring – både i hjemmet, kirken og lokalområdet:

Forbøn

Jeg er overbevist om, at Gud virkelig er der, og at Gud virkelig hører bøn. Jeg er også overbevist om, at den åndelige søvn, der ligger som en tung dyne over vores såkaldt kristne verden, til dels skyldes kirker og kristne, som tror, de kan klare sig selv uden Gud og Guds Ånd og derfor ikke er bedende i deres liv og arbejde.

Derfor: Bed for børnene. Bed for dine egne børn. Bed for menighedens børn. Bed for lokalområdets børn. Bed for dem. For Gud hører bøn. Og Gud arbejder med den, der beder, og med den, der bliver bedt for. Vi kan nemlig ikke bede for børnene og samtidig lukke dem ude af vores hjerter. ➤

Henrik Laursen, f. 1972
Sognepræst ved Vigerslev Kirke

Bed for dem! Gud hører! Gud er der! Gud handler! Og det *er* jo ham, der skal gøre det egentlige arbejde.

Forbillede

Det andet er at være forbillede. Jeg kunne også have kaldt det fællesskab. Det handler om, at vi skal dele liv og tro med hinanden. Vise åbent og ærligt og troværdigt, at troen og livet med Gud er altafgørende for os – både når det føles godt og rart, og når det ikke gør. Vi må vise børnene, hvad det vil sige at være kristen. Ikke bare fortælle dem det. Ellers bliver det hult. Og de opdager før eller siden, at ordene mangler liv.

Derfor er noget af det vigtigste for os som forældre og som medarbejdere i menigheden, at vi tager vare på vores eget liv med Gud. At vi prioriterer det og lader det gennemsyre vores liv og hverdag. At vi lader det forme os og i den forbindelse lader børnene se og mærke, at vi lever med Gud. Det er vigtigt. Vores liv siger ofte mere end vores ord.

Med til det her med forbilledet hører også inddragelsen. Jeg mener, at vi på forskellige måder må øve os i at inddrage børnene i hjemmets og kirkens liv. Børn kan hjælpe. De kan læse højt. De kan bede. De må inddrages i det kristne liv, i trospraksis. Både hjemme og i menigheden. Vi skal ikke kun

gøre noget *for* børnene. Vi skal også gøre noget *med* dem.

Forklaring

Så er der jo også en stor portion forklaring. Forkyndelse, ord, bibelfortælling, læsning i andagtsbøger og Bibelen og andet, deltagelse i gudstjenester og lignende, åbenhed for samtale og snak med børnene om de spørgsmål, de har.

Hvordan den konkrete forkyndelse og forklaring skal gribes an i hjemmet og menigheden, må vi hver især selv finde ud af og knokle med. Men *at* det skal finde sted begge steder, det, mener jeg ikke, er til diskussion. Vi tror på, at Gud taler. At Gud bruger ord. Vi tror på, at Helligånden arbejder gennem Guds ord i Bibelen. Og den tro skal selvfølgelig både bære og skinne tydeligt igennem i den kristne læring.

Feedback

Vi skal snakke åbent og ærligt om det, vi laver, og som vi kalder kristen læring. Vi skal snakke om det i hjemmet og i menigheden. Snakke om, hvordan vi kan gøre det bedst. Børnene er selv gode til at komme med idéer. Og når de får lov til at komme med idéer, som vi rent faktisk bruger, ja, så får de også større ejerskab. Det er vigtigt.

Forandring

Sidste F kunne vi også kalde fornyelse. Forandring og fornyelse er ikke modsætning til god rutine og god vane. Den gode vane er, at den kristne læring finder sted, og at vi får erfaring og større overblik og overskud. Forandring og fornyelse handler om hele tiden at være opmærksom på de konkrete mennesker og situationer, vi har med at gøre.

Meget mere kan og skal siges. Det er klart. Men det er mit håb og ønske, at tankerne her kan skabe motivation, inspiration og også frihed til at tage hånd om den kristne læring i hjemmet og i kirken. Det store mål er nemlig, at de børn, vi har i vores hjem, vores kirke og vores lokalområde, nu og altid må høre sammen med Jesus Kristus. Det er det vigtigste for dem!

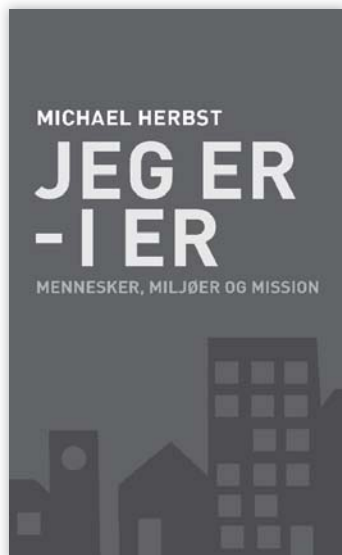
God arbejdslyst i Helligåndens forunderlige værksted!

1 Manifestet kan læses her: <http://www.lm-kids.dk/sites/default/files/public/filer/materialer/bornoggodweb.pdf>

2 Link til foredrag fra konferencen: <http://soendagskoler.dk/index.php?id=817>

Om bogen; Den pointerer, at Guds kirke altid vil være i mission. Det kan vi ikke vælge fra

AF JESPER IVERSEN

Jeg er – I er
Mennesker, miljøer og mission
 Michael Herbst
 LogosMedia/Lohse, 2015
 96 sider, kr. 99,95

Dette er en bog om mission, som er grundlagt på to foredrag af den tyske teolog Michael Herbst (MH), der er leder af et institut for evangelisation og menighedsudvikling.

Bogen indeholder mere analyse, end den forklarer, hvordan man fører et andet menneske til tro. MH vil gerne udfordre den måde, vi tænker mission på. Og deri synes jeg, han lykkes.

Bogen forklarer, hvordan samfundet i dag beskrives ud fra "miljøer", hvor man før beskrev det ud fra "klasser".

Det kendetegner os, at der kommer mange mennesker til vores møder, men de kommer fra ganske få miljøer (med få undtagelser). Dette er en udfordring ind i vores arbejde. MH mener, at vi som kirkefolk er marginaliseret, og at vores udfordringer er, at vi er indespærret i vores egne miljøer. Vores møder/gudstjenester vil ikke give mening i alle miljøer.

MH er meget fortaler for kirkeplantning og har nogle rigtige gode og spændende betragtninger omkring den del. Men jeg savner også andre muligheder.

Herbst udfordrer os

Jeg synes, bogen mangler et vigtigt fokus på Helligåndens virke og bønnens vigtighed. Det har MH valgt ikke at lægge så stor vægt på i denne bog.

Til gengæld er jeg ret begejstret for hans fokus på korset, som udgangspunkt for mission. Specielt er hans fokus på, hvordan

Gud prisdav mennesker til deres egne lyster, og hvordan han samtidig gav sin egen søn hen for dem, ret godt beskrevet.

En anden vigtig pointe er, at ligesom Faderen udsendte Sønnen, sådan udsender han også sin kirke. Guds kirke vil altid være i mission. Det kan vi ikke vælge fra. Det eneste, vi kan overveje, er, om vi vil være en del af kirken eller ej.

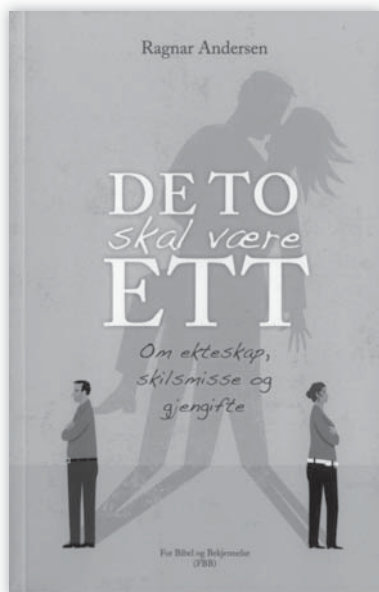
Samtidig pointerer han, at mission er mange forskellige ting. MH har et godt eksempel fra Apostlenes Gerninger 16, hvor Paulus og Silas møder tre forskellige mennesker i hver sin livssituation, og hvor de modtager evangeliet på tre vidt forskellige måder.

Bogen fastholder også, at vi som menighed er sat her for at tjene. Jeg kan godt lide følgende citat fra bogen: "Vi ønsker at føre den Jesus, som vi følger, sammen med de mennesker, som vi elsker."

Personligt synes jeg, at bogen lider lidt under at være to foredrag på bogform. Jeg synes, der mangler en mere tydelig rød tråd, som binder de enkelte kapitler sammen, og der er ting, som hører et foredrag til, og ikke en bog.

Men jeg synes, bogen er værd at læse ud fra de udfordringer, Michael Herbst giver til vores menigheds/missionsarbejde.

AF CHRISTIAN HAAHR ANDERSEN

De to skal være ett

Om ekteskab, skilsmisse og gjengifte

Ragnar Andersen

For Bibel og Bekjennelse, 2014

187 sider, Nkr. 200,-

Pastor dr. Ragnar Andersen (RA) giver med denne bog en grundig bibelsk beskrivelse af ægteskab, skilsmisse og gjengifte.

Bogen har fire kapitler. I kapitel 1 udfolder RA godt og klart den bibelske forståelse af ægteskabet med inddragelse af både GT og NT.

I kapitel 2 tager han spørgsmålet om skilsmisse op, også her ud fra både GT og NT. Desuden inddrager han kirkehistorien.

I det tredje kapitel behandler han spørgsmålet, om det er rigtigt eller forkert at gifte sig igen. Dette emne bliver også grundigt behandlet på basis af hele Bibelen samt af kirkehistorien.

Sidste kapitel i bogen omhandler forlig mellem fraskilte – med overskriften: "Mer en en teoretisk mulighed."

Bogens store styrke er den bibelske forankring og forfatterens vilje til – og intense arbejde med – at bore sig grundigt ind i kildeteksterne og søge sandheden og Guds vilje med hensyn til ægteskab, skilsmisse og gjengifte. Der bliver gået i dybden, grundteksten studeres, og forskellige tolkninger overvejes, inden konklusionen drages.

En bog med kant

Bogen er modkulturel på flere måder. Den giver et bibelsk perspektiv på ægteskab og

samliv og er ikke bange for at tale om kønsroller og ansvar for det ufødte liv. RA tager et klart opgør med nutidens mange skilsmisser og efterfølgende mange gjengifte. Desuden udfordrer bogen det "gammellutherske" syn, der giver mulighed for at vie den såkaldte uskyldige part igen.

Til sidst taler RA om genforening af fraskilte og understreger, at en genforening må bygge på erkendelse af svigt og på tilgivelse. Er én af de fraskilte gift igen, kan det være et spørgsmål, om den forladte ægtefælle har lov til at håbe på genforening (s.180). Baggrunden for RA's reservation er ordene i Femte Mosebog 24,1-4, som fylder meget i hans bog.

Det gammellutherske syn bliver udfordret

I bogen er der ingen leflen for, hvad der er moderne at sige i dag, og RA er heller ikke bange for at tage et opgør med den gammellutherske forståelse, der giver mulighed for i nogle (få?) tilfælde at vie fraskilte igen.

Han hævder, at Jesus i tilfælde af utugt tillader skilsmisse, men ikke at gifte sig igen. Dette syn kommer han frem til ved at hævde det gode princip for bibeltolkning, at de mindre klare bibelsteder skal tolkes i lys af de klare.

Om bogen; Der bliver gået i dybden, grundteksten studeres, og forskellige tolkninger overvejes, inden konklusionen drages

Det vil sige, at Matt 19,9 og 1 Kor 7,15 skal tolkes i lyset af de klare ord (Matt 5,32. Mark 10,11f. Luk 16,18. 1 Kor 7,10f.39. Rom 7,2f). RA bruger også oldkirkens afvisning af muligheden for et nyt ægteskab som et argument imod den gammellutherske forståelse.

Om end der kan føres argumenter for det gammellutherske syn, som er et kendt synspunkt i den lutherske kirke, så bliver dette syn udfordret af RA i hans grundige gennemgang af de relevante bibelsteder.

Hans gennemgang og konklusion er, at nok åbner Bibelen op for skilsmisse i nogle få tilfælde, men der åbnes ikke op for at gå ind i et nyt ægteskab. Hans argumenter for dette opgør med den gammellutherske opfattelse er efter min mening overbevisende. RA nævner, at der kun er én situation, hvor Skriften udtrykkelig siger, at det er tilladt at gifte sig på ny, og det er når ægtefællen er død (1 Kor 7,39).

Han medgiver, at det kan være vanskeligt at afstå fra at gifte sig, men han tror, at den fraskilte har et kald til at hævde ægteskabets livslange karakter ved ikke at gifte sig igen. Det er jeg enig i.

Men når han taler om "anger og oppbrudd" (s.166) i et allerede eksisterende ægteskab med en fraskilt, så har jeg nogle

reservationer. Han henviser i en fodnote til en kvindes vidnesbyrd om, hvordan hun måtte afbryde samlivet efter at have været gift med en fraskilt mand i 17 år (s.166). Begrundelsen for dette drastiske skrift er ifølge RA, at ikke bare det nye ægteskab er i strid med Bibelen, men deres seksuelle samliv er også i strid med det sjette bud, derfor må der anger og opbrud til. At opløse det nye ægteskab, synes jeg dog, er en problematisk løsning, og det vil medføre meget ondt og mange smerter også med tanke på eventuelle børn i det nye ægteskab.

En aktuel bog

Det er nødvendigt, at vi kristne kender Guds ord om ægteskab, skilsmisse og gengifte og er villige til at fremholde Guds gode vilje med ægteskabet. Desuden er det vigtigt, at vi, der er gift, lever efter Guds vilje i ægteskabet i kærlighed og villighed til tilgivelse.

RA nævner sorgen og fortvivlelsen, som kvinder og mænd har i forbindelse med en skilsmisse, og han nævner vigtigheden af, at de oplever forståelse og støtte hos familie, venner og i det kristne fællesskab. Det er meget vigtigt. Og det kunne være udfoldet noget mere, for den kristne menighed må være med til at støtte og bevare ægteskaberne med bøn og undervisning. Netop

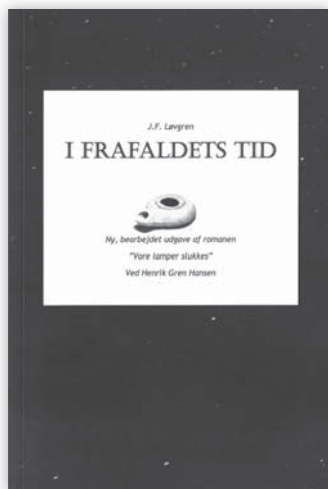
i den kristne menighed, der hævder en høj ægteskabsmoral, skal der være god plads og støtte til de mange, der har lidt nederlag, når det gælder det livslange ægteskab.

Spørgsmålet om ægteskab, skilsmisse og nyt ægteskab er meget aktuelt i dag. Også missionsfolk bliver skilt og gift igen, og en del præster med baggrund i MF og DBI vier fraskilte.

Vi har alle brug for at besinde os på, og lade os bestemme af, hvad Bibelen faktisk lærer os om dette, for vi påvirkes let af "fornuftige" og moderigtige holdninger. Derfor anbefales denne grundige bog meget. Den henvender sig til en bred læserkreds, og samtidig går den sagligt ind i den teologiske debat om skilsmisse og gengifte.

Om bogen; At læse den er som at gå på museum. Man træder ind i en verden, som på næsten alle områder er forskellig fra vores

AF LEIF BACH KOFOED

I frafaldets tid

J. F. Løvgren

(Ny bearbejdet udgave af *Vore lamper slukkes* v. Henrik Gren Hansen)

Luthersk Missions Bibelskoles Elevforening,
2014 - i kommission hos Nyt Livs Forlag
204 sider, kr. 180,-

Denne roman udkom første gang i Norge
i 1942 og i Danmark 1947. Det frembyder

unægtelig en række problemer, når man i Danmark vil udgive en 73 år gammel roman, hvis handling foregår i en lille by i Norge.

I dette tilfælde har udgiverne valgt at ændre så lidt som muligt i både romanens indhold og form. Det betyder, at 2015-læseren træder ind i en måske 100 år gammel verden i en lille norsk by.

At læse bogen er som at gå på museum. Man træder ind i en verden, som på næsten alle områder er forskellig fra vores. Man skrev på skrivemaskine, man satte sig og lyttede radio, mens man røg en cigar, når man trængte til at slappe af, og kirkens kor blev ledsaget af violiner, og den besøgende prædikant fik 400 kr. for at prædike en hel måned.

Bogens personer taler et sprog, som er temmelig forskelligt fra vor tids dagligdags sprog. Det er således lykkedes for Henrik Gren Hansen at få sprog og ramme til at passe fint sammen.

Personskildringerne forekommer noget stereotype; det er tydeligvis ikke forfatterens hensigt at skabe et kunstværk. Han og forlaget har et helt andet ærinde.

Man møder forskellige mennesker, som har det til fælles, at de tilhører en frikirke. Det bliver hurtigt tydeligt, at nogle af kirkens medlemmer kun er kristne af navn og

gammel vane. Og nogle af personerne har en levemåde, som ikke holder for en bibelsk målestok.

I forbindelse med en møderække i frikirken sker der en vækkelse. Nogle bliver omvendt eller fornyet i deres tro, mens andre lægger afstand til vækkelsesforkyndelsen.

Menigheden fejrer et kirkejubilæum, og der bliver arrangeret en meget stor kirkefest. Men midt under festlighederne sker der det underlige, at nogle forsvinder, mens andre sidder tilbage i angst og forvirring. Det viser sig, at Jesus er kommet igen og har hentet dem, der levede i en sand tro, mens alle andre var efterladt i deres fortvivlelse.

Vigtigt tema – fortidig ramme

J.F. Løvgren ville i 1942 tale et alvorsord til de kristne menigheder om at være parate til at modtage Jesus, når han kommer igen. Det må formodes også at være udgiverens hensigt i 2015.

Mange læsere vil sikkert være i stand til at abstrahere fra den fortidige ramme og det gammelagtige sprog; andre – herunder undertegnede – ville ønske, at denne bogs vigtige tema kunne blive behandlet i en nutidig bog og i et nutidigt sprog.

Det kunne være en god opgave for en dygtig sprogmand som Henrik Gren Hansen!

Udgiver

Luthersk Mission
Industrivænget 40
3400 Hillerød

Livs- og troshjælp

Hvilke udfordringer og muligheder har nutidens sjælesorg?

Har Gud stadig noget at sige ind i almenmenneskelige problemstillinger?

Er den berettigede skelnen mellem åndeligt og psykisk gået over gevind?

Hvordan undgår man en uheldig åndeliggørelse eller psykologisering?

lm

LUTHERSK MISSION

budskabet.dk

FORDYBELSE I BIBELSK OG LUTHERSK TRO

ANALYSE AF TIDENS STRØMNINGER

INSPIRATION TIL KRISTENT LIV OG MISSION